Povești nemuritoare

EDITURA ION CREANGĂ

Poveşti nemuritoare

27

Coperta:
CRINA IONESCU

© Editura Ion Creangă S.A., 1996
Poveşti nemuritoare, 27

Toate drepturile aparţin Editurii Ion Creangă. Reproducerea integrală sau parţială a textului este interzisă şi va fi pedepsită conform legii.

ISBN 973-25-0531-1

EDITURA ION CREANGĂ S.A.
Piaţa Presei Libere, nr.1
Sector 1, Bucureşti
Tel.: 222 32 54
Fax: 223 11 12
ROMÂNIA

tYGRI book

Povești nemuritoare

EDITURA ION CREANGĂ – BUCUREŞTI, 1996

Ţila

ÎNTR-O VREME ÎNDEPĂRTATĂ, când umblau balaurii pe pământ, de-i întâlneau şi oamenii, a fost o femeie, poale lungi şi minte scurtă. Numele ei era Ţila.

Într-una din zile, luându-şi curmeiul, porni în pădure după lemne. De şuie ce era, nu şi-l strânse frumuşel la subţioară, cum face toată lumea, ci-l tot târa pe jos. Şi târâş-grăpiş ea merse, până ce capătul curmeiului se prinse de un scaiete. Ţila, abraşa, nu se gândi să-l descurce de acolo, ci îşi puse puterile cu spinul şi trage ea, ţine spinul şi iar trage din nou ca o toantă, până ce-l scoase cu rădăcini cu tot. Când colo, ce descoperi? O comoară întreagă, numai galbeni de aur...

„Ei, îşi zise Ţila, până azi nu-mi văzură ochii potcoave galbene." Şi astfel îşi umplu poala cu

ele, ca să le ducă acasă, spre a-şi potcovi porcii, că numai de ei făceau potcoave aşa de mititele. Zărind de departe pe bărbatul ei, prinse a-i striga şi a ţopăi:

– Bărbate, bărbate, ghici ce am în poală?

– Ce ai? o întrebă el.

– Ce să am, potcoave pentru porci.

Smintita de ea credea că sunt potcoave. Când desfăcu poala, strălucirea îi luă ochii, dar ca să nu se dea de gol prin vecini, fiindcă o cunoşteau cine-mi este, se prefăcu şi el a crede că sunt adevărate potcoave de porci şi le îndosi în casă, spre a potcovi râtanii. Apoi cu ea înainte alergă la spiniş, mai culese ce mai rămăsese şi, întorcându-se acasă, îngropă monedele în chelar. Dar, pe când el le făcea nevăzute, Ţila se iţea pe la uşă şi află ascunzişul.

A doua zi, după ce plecă bărbatul ei la câmp, aude Ţila un olar, strigând:

– Schimbăm străchini, oale şi ulcioare, cu lână, călimări şi potcoave vechi!

Cum auzi, ea îşi zise: „N-ar vrea oare şi cu potcoave de porci?“ Şi fuga-fuguliţa prin chepeng, intră în chelar şi poc, poc! cu un târnăcop, dezgropă galbenii, luă un pumn în poală, şi-i strigă olarului:

– Hei, olare, dai străchini pe potcoave de porci?

Acesta pricepu că-i minte scurtă, nu pierdu vremea, ci o întrebă dacă are multe la fel.

– Un chiup întreg, răspunse ea.

– Dacă mi-l aduci, ţi-oi da străchinile şi oalele şi ulcioarele toate.

Când auzi Ţila de una ca asta, bucurie mare: credea că-l potcoveşte pe olar. Repede făcu schimbul, dete galbenii, luă toate oalele şi înzorzonă casa cu ele.

Apoi ieşi pe prag să-şi aştepte bărbatul, să-i dea veste despre şoalda ce i-o jucase olarului. Cum îl zări, de departe începu:

– Bărbate, bărbate, ce-am făcut?!

Şi tot sărea şi ţopăia de bezmetică ce era. Bărbatul păli dintr-o dată, temându-se de vreo ispravă, dar tot nu-şi închipui una ca asta.

Cum intră în casă şi dete un ocol cu ochii, ce să vadă? Străchini, oale, chiupuri, ulcioare fel de fel.

– De unde le-ai scormonit, bată-te să te bată!

– De unde puteau să fie? De la un olar: i-am dat potcoavele şi am luat oalele, ca să împodobesc casa.

– Vai de mine, ce mi-ai făcut!

Şi când o luă la palme, ea ţipa ca din gura şarpelui:

– Nu mă bate, că-ţi aduc alte potcoave, se milogea dânsa.

Şi la ce s-o mai bată şi la ce să-i mai scoată ochii? O lăsă în plata domnului. Ce-i făcut, e făcut. Dar el se mâhnise aşa de tare, de-i pierise pofta de mâncare.

Într-una din zile, când Ţila se prăjea la soare în ogradă, că de nici o treabă nu era în stare, trecură pe lângă casa lor cămile împărăteşti încărcate cu comori. O cămilă mai greu împovărată şchiopăta şi rămase mai în urmă. Ţila o trase de căpăstru şi se furişă cu ea în grajd. Cum era în amurg, nici nu o luă în seamă careva.

Pică atunci şi bărbatul întors de la câmp. Sări la el Ţila să-i dea de ştire că ce a găsit ea n-a mai găsit nimenea. Bărbatul, cum era prea chibzuit, bănui că iar i-a adus vreo comoară. Când văzu cămila, nu întârzie să descarce pungile de bani de pe ea şi să-i dea drumul.

Apoi trimise pe Ţila după apă şi până la întoarcerea ei ascunse toată averea în fundul pământului, de nici naiba să nu-i dea de urmă.

A doua zi nu mai plecă la câmp. Îi era frică de vreun pocinog al femeii.

Dar şi împăratul năimi a doua zi un telal[1] pentru cămila prădată, juruind jumătate din galbeni celui care va da în vileag pe hoţ.

Când telalul ajunse pe uliţa lor, bărbatul o ascunse pe Ţila sub o albie şi o ciocănea la cap cu o tingire ca să nu audă porunca împărătească.

– Tacă-ţi gura, Ţila, îi striga el, că vin ciorile şi-ţi scot ochii!

Dar până la urmă, cum făcu şi cum drese Ţila, că tot fugi de sub albie şi se înţelese cu crainicul că ea va da la iveală hoţul. Astfel, fură aduşi pe nepusă masă şi ea, şi bărbatul ei la palat.

– Măi, oameni buni, nu vă puneţi cu femeia mea, că-i o trăsnită, zbiera soţul.

Dar nimeni nu-l auzea. Spre norocul lui, judecătorul, care trebuia să-i judece, suferea de un ochi şi era legat.

O întrebă judecătorul:

– Măi femeie, ce comoară ai găsit tu?

– Cum ce comoară? Un balaur plin cu potcoave de porci.

---

[1] Telal – negustor ambulant (*n. red.*).

„Ţicnită mai e", gândi în sinea lui judecătorul.

– Şi când s-a întâmplat asta?

– Când veniră ciorile de ţi-au ciugulit ochiul!

Şi dădu un bobârnac în ochiul bun al judecătorului, de-i şcăpărară numai stele verzi.

– Nu v-am spus că e trăsnită? făcu bărbatul.

Se încredinţară de asta cu toţii şi le dădură drumul.

Numai aşa rămaseră ei cu pungile doldora de bani.

Berbecul de aur

A FOST ODATĂ un împărat care avea o fată neînchipuit de frumoasă: ochii ei albaştri erau ca azurul cerului, iar pletele ei străluceau ca razele soarelui.

Fiind singură la părinţi, fusese crescută cu mare grijă şi pază. Aşa de mult se temea tatăl să nu i se întâmple ceva, să nu i-o fure careva, încât îşi zăvorâse copila într-o cetate care se afla pe o

insulă în mijlocul mării. De jur-împrejurul apelor străjuia oaste, ca să nu se poată apropia nimeni de fiica împăratului. Numai o slujitoare îi ducea zilnic hrana pe o luntre legată cu frânghii şi, în afară de oamenii casei, nimeni nu avea voie s-o vadă măcar la faţă.

Când ajunse la vârsta căsătoriei, împăratul dete sfoară în ţară că-şi va mărita fata cu cel care se va învrednici să ajungă în acea insulă; bizuindu-se pe oastea sa puternică, el era încredinţat că nimeni nu va pune piciorul acolo. Celor ce voiau să se încumete la aşa o ispravă, le da răgaz de nouăzeci şi nouă de zile spre a-i aduce semnul cerut, ca dovadă că au putut pătrunde până la ea, altminteri unde le stau picioarele le va sta capul.

Multă vreme nu îndrăznise nimeni a-şi primejdui zilele, dar în cele din urmă s-a ivit un viteaz fără pereche, care să vină să-i ceară mâna domniţei. Acesta se tot chitise cum să-şi atingă ţinta. El avea un prieten mare cărturar, căruia i se încrezu şi-i ceru sfatul.

– Ăsta e un lucru foarte greu, zise înţeleptul. Fă-mi rost de zece oale de aur şi am să închipui un berbec în care să încapă un om şi să mai aibă

loc înăuntru şi merinde pe câteva zile, iar în dreptul ochilor să aibă două deschizături prin care cel ascuns să poată vedea în afară, fără să fie băgat în seamă.

Zis şi făcut. Cărturarul se duse la un meşter aurar, iar acesta făuri berbecul aşa cum i se ceruse. Apoi îl aduse acasă şi oploşi pe tânăr înăuntru, cu merinde pentru mai multe zile; după aceasta îl scoase la piaţă, prefăcându-se că vrea să-l vândă. Se grămădi lumea să-l vadă, dar nimeni nu fu în stare să-l cumpere, că omul cerea pe el trei mii de galbeni şi cine ar fi putut să dea atâta bănet?

Merse buhul despre berbec până la urechea împăratului şi acesta trimise după el, să vadă ce fel de marfă este. Cum îl zări, îl îndrăgi, fiindcă era făcut cu mare măiestrie. Numaidecât îl iscodi de preţ. Omul îi spuse că nu e de vânzare, dar dacă îi place, îl poate opri vremelnic la curte, să-l privească până ce se va sătura.

Asta mulţumi pe împărat şi-i zise:

– Lasă-l aici, că la mine oricând îl vei găsi, nu se pierde.

A doua zi, fata care ducea domniţei de mâncare, ca de obicei, o înştiinţă de tot ce auzise vorbindu-se despre berbecul de aur.

– Pare că e un berbec viu! adaose ea.

Domniţa stărui din răsputeri pe lângă tatăl ei să-i trimită frumoasa jucărie, ca să-i treacă de urât. Şi el îi împlini voia.

Fata, care toată ziua şedea singură şi nu mai putea de pustietate, se bucură de cum îl văzu şi-şi petrecea tot timpul jucându-se cu el. Nu mai voia cu nici un chip să se despartă de berbec.

Dar tânărul adăpostit în berbec isprăvise merindele şi sta cu sufletul strâmtorat. Până îi veni în minte un gând de mântuire. Îndată ce adormi domniţa, trase capacul şi pe furiş se hrăni din bucatele ei de pe masă, apoi se adăposti iarăşi în berbec şi închise la loc capacul. Tot aşa se îndestula zi cu zi, de rămânea fata flămândă. Atunci, socotind ea că şi berbecul se hrăneşte din bucatele ei, ceru să i se aducă un adaos de mâncare.

Dar după o bucată de vreme, cum domniţa se zbenguia în joc cu berbecul, hoţul ascuns îşi pierdu răbdarea, trase capacul şi sări afară. Ea se sperie grozav la început, dar el, şiretul, o luă aşa de frumos şi drăgăstos şi cu graiul mieros:

– Domniţă drăgălaşă, minunăţie vie, nu fi supărată pe mine, iartă-mi cutezarea ce am avut

să vin la tine; numai dragostea şi mila m-au silit să fac ce nimeni n-a făcut, ca să te scap din temniţa în care ai încăput. Tatăl tău nu vrea nimănui să te dea, de aceea el te ţine închisă aşa. Şi de la orice peţitor cere lucrul cel mai greu de înfăptuit: să răzbată în cetate, să-i aducă un semn că a ajuns până la tine. Iar dacă nu-l poate aduce, peste viaţă îi pune cruce. Tot astfel s-a învoit el şi cu mine. Mi-a sorocit nouăzeci şi nouă de zile, ca să-i dau dovada asta, şi de nu i-o voi aduce, va cădea şi pe capul meu năpasta!

– Cum se poate? Vai de mine, îţi dau semne câte vrei, răspunse fata.

Şi deodată, ca o vrabie de sprintenă, zbură prin casă, cotrobăi prin lăzi şi scoase un inel, un ceasornic de aur şi o şuviţă aurie legată cu panglică de mătase albă şi-i făcu o scrisoare cu jurământ de iubire pentru el.

Ei petreceau împreună ca fratele cu sora, erau fericiţi şi uitaseră de lumea toată, când veni omul împăratului cu rugămintea să înapoieze berbecul stăpânului său. Cât de mult ...ărui împăratul să i-l mai lase, acesta nu vru în ruptul capului.

Odată ajuns acasă, cărturarul îşi întrebă prietenul:

– Ai făcut vreo ispravă? Ori s-au dus banii pleavă în vânt?

– N-am dat greş până acum. Vom vedea mai departe.

Au trecut nouăzeci şi nouă de zile ca nouăzeci şi nouă de ceasuri şi tânărul fu chemat la împărăţie să dea răspunsul. El asigură pe împărat că are semne din cetate şi scoase mai întâi inelul. Împăratul luă inelul în mână, îl cercetă pe amândouă feţele, pricepu că e al fetei, dar cu toate astea nu-l primi:

– Inelul, zise el, nu e singura chezăşie. Argintarii de azi te fac şi pe tine aidoma, nu numai un inel. Îl vei fi cumpărat de la vreun giuvaergiu. Mai ai altă dovadă?

Peţitorul scoase din buzunar ceasornicul cu pecetea fiicei. Împăratul îl căută cu de-amănuntul, văzu că e ceasul fetei, dar se împotrivi:

– Nici asta nu-i temeinică mărturie. Sunt multe ceasornice asemănătoare în lumea asta. Alta mai ai?

Tânărul scoase atunci la iveală şuviţa de păr şi i-o arătă.

– Nici asta nu e un lucru pe care să mă bizui eu, deşi la culoare şi strălucire seamănă cu pletele fiicei mele.

La urmă scoase răvaşul şi împăratul nu mai dezise dovada scrisă de mâna ei. De data asta, neavând încotro, el fu silit să se ţină de cuvânt şi astfel pregăti o nuntă împărătească, la care luai parte şi eu, să aduc vestea şi povestea, ca să vă bucuraţi cu toţii, copiii mei, să nu uitaţi

Că omul deştept şi cutezător
Răzbate în lume mai uşor,
De stă deasupra tuturor.

Fiul săracului şi fiul bogatului

A FOST ODATĂ un domn mare, care îşi pusese în gând să cutreiere cetăţile din cuprinsul ţării. Voia să afle cum se poartă şi trăiesc oamenii sub cârmuirea lui. Dar nu ştiu cu ce prilej rămăsese să înnopteze într-o cetate îndepărtată, unde nici el, nici însoţitorii lui nu cunoşteau pe nimeni. Şi voind să tragă undeva, bocăni la o uşă pe la o casă de om nevoiaş şi

împovărat cu o droaie de copii. Acesta îl primi cu toată bucuria.

A doua zi dimineaţa, domnul se vorbi cu acest om necăjit să-i dea de suflet pe unul din copii, pe care îl ochise de la început, căci îi păruse mai deosebit decât ceilalţi, fiind mai aşezat şi mai cuminte. Părinţii îi răspunseră într-un glas:

– Toţi sunt copiii tăi; măria ta să aleagă pe care vrea!

– Eu îl vreau pe acela de acolo, mi se pare cuviincios şi cumpănit!

Şi aşa domnul luă pe alesul lui la curte şi-l dete la carte. Şi nu greşise în alegerea lui, căci feciorul, minte ageră, se ciopli repede şi se dăscăli în toate; de aceea îl şi iubeau domnul, şi doamna.

După ce fu gata cu şcoala, încredinţat că băiatul e înzestrat cu toate darurile dorite, se gândi să-l facă moştenitor, socotindu-l bun de ginere, căci el, ca domnitor bătrân şi înţelept, preţuia pe oameni nu după neam şi bogăţie, ci după vrednicie.

Nevoind a face singur pasul acesta, întrebă şi pe soţia sa, dar ea nu se învoi cu dânsul. Doamna ţinea mai mult la mărire, cerea ca ginerele să fie din neam domnesc.

De aci se iscă zarvă şi după multă îndoială şi ciorovăială între ei, gândi domnul să cadă la o învoială.

– Ca să nu fie pe deplin după cum ţinem fiecare dintre noi, atunci să trimitem în ţări străine doi feciori, pe al nostru şi pe un boieraş, cărora să le dăm câte o corabie cu oameni înarmaţi şi câte două mii de galbeni. Iar după vreme de un an, care din doi se va alege cu mai mare câştig şi mai mare vază, acela să ne fie ginere.

Doamna nu se împotrivi, dar ca să-şi facă pe plac chemă pe feciorul de domn dorit de dânsa şi-i numără pe ascuns încă două mii de galbeni ca să-l ajute să iasă învingător faţă de alesul soţului ei.

Amândoi feciorii se înfăţişară înaintea domnului şi doamnei, primiră poruncile şi porniră la drum în aceeaşi zi, dar pe două căi deosebite.

Fiul de domn, când s-a văzut cu atâta bănet în chimir, suindu-se în corabie se călători departe, sigur fiind că se va întoarce în ţară înaintea celuilalt şi cu mai multă vază şi avuţie.

După un drum de mai multe săptămâni, ajunse într-o cetate, unde se afla o vestită farmazoană, gata de a te fermeca văzând cu ochii.

Auzind de venirea fiului de domn, îl pofti la masă şi după ce ospătară cu prisos din toate bunătăţile, îi zise:

– Ai să auzi ce n-ai mai auzit şi ai să vezi ce n-ai mai văzut: o pisică jucăuşă, care sare şi joacă în două labe douăzeci şi patru de ore necontenit, în timp ce cu celelalte două ţine dinainte două sfeşnice cu lumânări aprinse. Ce crezi despre minunea asta?

– Ce să cred? Nu cred nimic. Unde poţi vedea vreodată ciudăţenia asta?

– Ba se poate vedea! Dă mâna încoace, să facem prinsoare.

– Poftim, făcu feciorul.

– Pe ce? îl ispiti ea.

– Pe tot ce vrea doamna, răspunse feciorul.

– Eu zic pe toată averea ta, iar de nu se va adeveri cele ce-ţi spun, ţi-o voi plăti-o îndoit, încheie dânsa şi el nu o dezise.

Ca lucrul să fie mai întemeiat, făcură carte şi legătură de la care să nu se abată nici unul.

Tânărul se bucură că dintr-o dată, fără multă osteneală, se va îmbogăţi. Nenorocitul nici nu bănui pe ce mâini intrase.

Au adus pisica şi i-au pus două sfeşnice cu lumânări aprinse în labe, au chemat şi un toboşar

care începu a-i cânta şi, bat-o pustia de mâţă sprinţară, juca şi ţopăia întocmai ca omul. Şi jocul ţinu douăzeci şi patru de ceasuri, după cum i-a fost vorba ei. Doamna, după tocmeala lor, culese tot avutul lui, şi el rămase despuiat pe drumuri. Abia de se putu pripăşi la o brutărie unde, ca să nu moară de foame, căra apa cu sacaua.

Feciorul sărac, despărţindu-se de feciorul bogat, se îmbarcă şi, uitând de griji, o luă razna oriunde o nimeri. Ajunse şi el după vreo câteva săptămâni la un ostrov împădurit şi înflorit în mijlocul mării.

Rămase uimit, minunându-se de frumuseţea priveliştii şi zise oştenilor:

– Staţi, voinicilor, să ne oprim aici!

Şi se urcară cu toţii pe mal, şi cum alesul domnului se plimba pe acolo, se izbi de o lespede mare, legată cu patru lanţuri. Chemă pe oşteni şi le porunci să tragă de lanţuri şi să ridice lespedea. Şi după ce ei o săltară din loc, ce să vadă? Un drum care cobora adânc pe sub pământ.

Un moş cu barbă albă le ieşi înainte şi-i întrebă ce caută pe tărâmul lui? Flăcăul îi istorisi toate pe rând, împărtăşindu-i şi gândul cu care îl mânase părintele său în lume.

– Pe unde vei merge, departe, vei da de domnul acestui ţinut, care se luptă de nouă ani cu duşmanul său şi nu-l poate doborî. Când te vei apropia de cetatea lui să o despresori, te vei sui şi vei ridica steagul în semn de biruinţă. Atunci vei fi chemat de el şi răsplătit.

Şi iată că după umblătură de multe zile, însoţit de oştenii săi, ajunse la locul luptei; tăindu-şi drum cu sabia, flăcăul despresură cetatea şi înălţă steagul biruinţei şi astfel mântui pe bătrânul domnitor. Acesta îl chemă şi, mulţumindu-i binefăcătorului, îi spuse:

– Cere tot ce doreşti, că toate ale mele sunt şi ale tale.

– Dăruieşte-mă după voia ta, îngână sfios feciorul.

– Să-ţi dau pe fiica mea de soţie şi să te înscăunez în locul meu?

– Asta nu pot primi fără a înştiinţa mai înainte pe tatăl meu.

Domnitorul îi ticsi corabia cu toate bunătăţile şi scumpeturile, îi dărui pungi doldora de galbeni şi giuvaericale, îi îmbrăcă pe oşteni cu haine noi-nouţe; el mulţumi pentru toate aceste daruri şi-şi luă rămas bun.

Când se despărţise de moşul cu barba albă, acesta îi ceruse:

– La întoarcere să te abaţi şi pe la mine, să-mi laşi şi mie o părticică din avutul ce vei dobândi.

Însă moşul voise să-l încerce şi să vadă dacă este un om de treabă şi de cuvânt, că lui nu-i ardea de îmbogăţire. Aşa că, la întoarcere, feciorul trecu pe la moş, să-i facă parte din averea dobândită, dar el îl opri:

– Nu-mi trebuie nimic, fătul meu. Am vrut numai să te încerc, ca să aflu omenia şi dărnicia ta.

Şi astfel, tot plutind pe mare zile întregi, nimeri şi el la vestita farmazoană. Şi lui i s-a întâmplat tot aşa ca şi fiului de domn. După prânzul mare, îl luă cu aceeaşi poveste. Dar nici el nu se încrezu poveştilor ei şi puse rămăşag tot pe avere.

Şi unde începu pisicuţa, ca un spiriduş, să joace tontoroiul în două labe, cu lumânările în celelalte două, s-o tot priveşti şi să te cruceşti.

Trecură aproape douăzeci şi trei de ceasuri şi toboşarul tot mai cânta şi bătea din tobă şi pisica tot mai sărea şi se da în vânt.

Se apropia ceasul al douăzeci şi patrulea şi feciorul se frământa şi sta ca pe ghimpi. Deodată, ce-i veni în minte? Rupse un ciucure mare, care

spânzura la sofaua unde se aşezase şi odată ţuşti! pisicuţa aruncă lumânările şi fuga după ciucure, crezând că e un şoarec să-l prindă.

Şi astfel femeia pierdu rămăşagul şi feciorul câştigă jocul. După cum le fusese prinsoarea, el îi luă averea şi plecă.

Între astea, auzind că feciorul bogat ajunsese să care apă cu sacaua la o brutărie din apropiere, îl căută şi, cum îl găsi, îl ajută să-şi facă rost de o nouă corabie şi le cumpără haine şi lui, şi oştenilor cu care plecase.

Se înapoiară cu toţii acasă: corabia feciorului sărac era toată plină de comori, oştenii lui spilcuiţi, parcă scoşi din cutie, iar corabia feciorului de domn, goală şi oştenii cu mantii sărăcăcioase, de-ţi era mai mare mila.

Abia atunci văzu şi doamna ce dreptate avusese soţul ei şi-şi aminti de vorba că omul sfinţeşte locul, nu locul pe om.

Au făcut o nuntă mare şi cum domnul era împovărat de ani, s-a lăsat de domnie şi a înscăunat în locu-i pe ginerele său, care astfel a ajuns la mărirea visată, având parte până la adânci bătrâneţe de toate bunurile şi bucuriile lumii.

Curcubeta[1]

IATĂ O POVESTE cum nu e alta, auzită şi povestită.

A fost odată, cam de multişor, sunt ani de când trăia undeva o femeie din greu, singură şi neajutorată. Se frământa ziulica întreagă că nu are şi ea un copil, care să-i deschidă uşa, să nu fie singură cuc. Se scula şi se culca tot cu acelaşi gând: să aibă şi ea un sufleţel în casă, să-i lumineze nopţile şi zilele.

Aşa de mult îşi dorea o fetiţă, că într-o seară adormi rugându-se:

– Doamne, de-aş avea o fetiţă, fie măcar şi o curcubetă!

În vis i se arătă o ursitoare, care o povăţui să ia calea pădurii neumblate, unde va găsi ce doreşte.

A doua zi, încrezându-se visului, biata femeie se pregăti de cale şi o luă încetişor la deal spre pădure. Tot rătăci prin desiş, până ce pierdu cărările şi se opri într-un rămuriş. Când şi-aţinti

[1]Curcubetă – dovleac (n. red.).

ochii, văzu un colţişor care semăna a sălaş omenesc: cu acoperiş însăilat de scânduri, cu pereţi din trunchiuri de copaci şi cu o uşă din împletitură de nuiele. Se tot suci şi se învârti, dar nu zări pe nimeni. Şi cum era istovită de cale lungă, bătu în leasă:

– Cine şade aici?

Deodată, de după un trunchi i se arătă dinainte Muma-Pădurii, care o pofti înăuntru. Acolo, ce-i văzură ochii? Masa şi scaunele erau numai buturugi, patul, o scorbură mare, peste care era întins un aşternut de frunze şi muşchi verde şi moale. Pe masă era o oală cu floarea-soarelui, iar într-un ungher se aflau adunate tot felul de buruieni de leac.

Muma-Pădurii, privind-o, ca orice vrăjitoare îi ghici vrerea, apoi scotoci prin ierburi, găsi o curcubetă şi o descântă.

După ce isprăvi, îi dărui femeii curcubeta. Încă nu apucă să calce la înapoiere pragul casei şi Curcubeta prinse a glăsui. De bucurie şi de dragă ce-i era, biata femeie se purta cu dânsa ca şi cu un ou, de teamă să nu se spargă.

Într-o zi, Beta (că aşa o alinta bătrâna) văzu fete din vecinătate coborându-se la râu după apă şi zise mamei sale că vrea şi ea să se ducă cu ele.

– Cum să te duci, draga mea, că tu nu poţi umbla?

– Ba eu pot, mamă!

Când văzu mama că-i peste putinţă să-i strice voia, o lăsă la râu cu fetele. Ea merse de-a rostogolul, de sosi mai curând decât toate suratele. Acolo se ţinu mai deoparte.

Unele au început să se scalde, altele să spele, înălbeau sau întindeau pânza, fiecare cu lucrul ei.

Beta îşi scoase cămaşa de pe ea şi ce să vezi? Nu mai era o curcubetă, ci o sânziană. Feţişoara ca spuma, perişorul ca aurul şi ochii negri ca măslina! Şi rumenă-rumeioară ca bujorul, o minunăţie vie!

Intră şi ea în apă să se scalde şi tot jucându-se îi pică inelul cu piatră scumpă în râu. Fata se afundă în apă şi-l căută scormonind prundul.

Dar iată că trecu pe acolo călare, în armură, un fiu argintat şi luminat de împărat. Îl adusese aţa să-şi adape calul tocmai pe unde se afla mândreţea de fată jucăuşă. Cum auzi tropot de cal, ea se dete la fundul apei şi rămase tupilată acolo, să nu fie zărită cumva de tânăr.

S-apropie el să-şi adape calul, dar n-a fost chip; tot îşi pleca botul şi se trăgea înapoi speriat.

– Oare ce are zmeul meu de se sperie?

Mai încercă o dată, zorindu-l spre apă, în zadar, că se da tot înapoi.

– Mânca-te-ar dihăniile, de te-ar mânca! Ce ai astăzi de te sperii aşa?

Cum era curios, descălecă şi se aplecă să bea el întâi din apă şi, îngenunchind, minune mare! Se oglindea în apă făptura fetei cu mai multă strălucire ca soarele!

Se apropie el către marginea apei şi o întrebă frumos cum o cheamă şi ce caută acolo? Ea se plânse că-i alunecase inelul în apă şi-l caută prin pietriş, pe unde s-o fi rătăcit.

– N-ai nevoie de asta, îi răspunse el, că inele poţi avea de la mine câte vrei.

Şi odată îi aruncă o pungă plină de inele cu pietre nestemate, care de care mai scumpe. Apoi se rugă de dânsa să iasă din râu; dar ţi-ai găsit fata să asculte! Cu nimic n-a putut s-o înduplece. Beta scotea inelele din pungă şi le punea pe degete numărându-le:

– Un ineluş, două ineluşe, trei ineluşe...

Cum înceta de numărat, iar o lua de la capăt:

– Un ineluş...

Trecând o babă, care-şi făcuse drum într-acolo, coconul de împărat fugi şi o opri să-i ceară ajutor. După ce se vorbi cu dânsa, se prefăcu el că pleacă şi se îndosi după un copac.

Cum fetele celelalte se risipiră care încotro spre casele lor, să ducă vestea minunii întâmplate, lăsând albiile la mal, veni baborniţa şi se puse să spele. Dar ce fel de spălat? Răsturna albia pe dos şi se făcea că punea apă să spele.

– Nu aşa, mătuşă, sări Beta, nu se spală aşa!

– Dar cum se spală, că eu nu ştiu altfel, zise baba.

Beta tot o învăţa, dar mătuşica făcea tot de-a-ndoaselea.

– Nu aşa, mătuşă, nu se spală aşa! strigă fata încă o dată.

– Deh, fata mea, dacă eu nu mă pricep, de ce nu vii tu încoace să mă înveţi?

Fata, tot apropiindu-se să-i arate, nu luă seama că era afară din râu. Tânărul ieşi din ascunzătoare şi puse mâna pe ea. O urcă pe cal şi fuga la palat. Noroc că târându-şi cămăşuţa după ea, a putut să şi-o tragă peste cap.

Când tânărul ajunse acasă, dădu de ştire părinţilor săi că şi-a găsit mireasă!

– Cum, fiul meu, izbucni împărăteasa-mamă, dintr-o cetate plină de fete nu ai ales decât pe cea mai pocită?

Fusese aspru mustrat, dar feciorul nu se dete bătut. Ştia el ce nu ştia nimeni şi îi era de-ajuns. Împărăteasa-mamă, după ce plânse şi se frământă ceasuri întregi de durere şi nu-l putu clinti, închise ochii şi-l lăsă de capul lui.

Lumea se mira că un fiu de împărat voia să se însoare cu asemenea pocitanie, se spunea chiar că nu era în toate minţile. Se făcu nunta, dar ce nuntă? În loc de joc şi cântece, numai plânsete şi vaiete!

Dar când în sfârşit rămaseră singuri, mirele şi mireasa, ea îi spuse:

– Să te fereşti de un singur lucru, să nu te atingi de cămaşa curcubetei ce ţi-o las în seamă, altminteri are să fie foc şi pară!

Astfel îşi petrecură vreme îndelungată laolaltă. Până când într-o zi au fost chemaţi la o nouă nuntă împărătească, a singurei lui surori.

– Deh, făcu împărăteasa-mamă, toate măririle din lume merg cu nurori la nuntă, numai

eu fără noră, că doar n-o să car o tărtăcuţă după mine!

Foarte mâhnit plecă fiul cu părinţii săi la nuntă, fără Beta. Ea l-a văzut pornind cu lacrimile în ochi; deşi ea ştia bine că în văzul lumii mai avea încă zile de trăit sub înfăţişarea asta, se hotărî să meargă şi ea la nuntă, chiar dacă o va plăti cu preţul vieţii. Scoase deci cămaşa ei de curcubetă şi sosi tocmai când se juca hora mare. Se încinse şi ea alături de mireasă.

Toată lumea fu cuprinsă atunci de mirare şi se auzea un murmur. Cine să fie? O fată sau o zână din alte tărâmuri? Numai unul singur, feciorul de împărat, ştia adevărul şi nu mai putea de bucurie.

Împărăteasa zise împăratului:

– Vezi ce frumuseţe de bălăioară! Asta era pentru băiatul nostru.

Şi-şi şterse cu năframa o lacrimă de pe gene.

Fiul ei o auzi şi-i spuse:

– Nu-ţi strica inima, dragă mamă, că asta e chiar aleasa şi mireasa mea şi nora ta ursită.

– Cum poate să fie ea? Unde e pielea ei de tărtăcuţă?

– A rămas acasă, răspunse fiul.

Împărăteasa, fuga la ea acasă, aprinse focul şi arse cămaşa de dovleac.

În clipa aceea, de unde juca sprintenă şi fericită, Beta dete un chiot de durere, o podidi plânsul şi aşa se muie şi se subţie sărmana de ea, până se făcu o zburătoare; luându-şi zborul, se anină pe o ramură de arbore din grădina palatului.

Fiul de împărat alergă îndată după ea, urmărind-o din creangă în creangă, tot mai sus, până nu-i mai zări urma.

Numaidecât porni el în căutarea ei; aflând despre vrăjitoarea din pădurea întunecată, o luă pe drumul pe care îl bătuse mama Betei odinioară şi dibuind pe unde era rămurişul mai stufos, nimeri drept la sălaşul Mumei-Pădurii. Aceasta cunoştea zorul care îl aducea într-acolo. Chemă şoimii şi le porunci să întindă laţuri prin toată pădurea ca să prindă pe nenorocita fugară.

Sta feciorul cu inima tremurândă, având tolba de săgeţi aruncată pe umăr, să nu cumva să i se întâmple păsării ceva. Dintr-un frunzar întunecat, pasărea neştiutoare se apropie ciripind şi căzu în laţ.

Muma-Pădurii, înduioşată de dragostea feciorului de împărat pentru Curcubeta, pregăti pentru ea o minune de balsam din buruienile multe ce le avea, iar pasărea îl bău şi se învoltă dintr-o dată, luând înfăţişarea dinainte, de fată frumoasă, cum pe pământ nu mai era nici una.

De aci înainte nu mai avea nevoie să se ascundă în cămăşuţa ei de curcubetă. Feciorul de împărat, bucuros, o cuprinse atunci în braţele lui şi iute ca vântul şi ca gândul zbură până acasă, la părinţii săi.

Aci se nunti cu ea, o nuntă de poveste, înzestrând-o pe Beta cu toate podoabele din vistieria împărăţiei, printre care multe inele cu pietre scumpe.

N-a fost uitată nici mama Betei, care se bucură şi ea până la moarte de o viaţă cum nici măcar în visul ei nu-şi închipuise.

Norocul şi Mintea

NOROCUL ŞI MINTEA s-au întâlnit la casa unui om. Acesta i-a primit cu dragă inimă şi i-a rugat să lucreze fiecare cu ce poate: Norocul să-i care averi cu sacul, iar Mintea, isteţime cu carul.

Şi aşa, în scurtă vreme, omul nostru întrecu în bogăţie chiar pe împărat, că avea argint cât stelele cerului şi nisipul mării, şi minte, de i se duse vestea de înţelept ce era, că vorbele ieşite din gura lui plăteau cât aurul. Împăratul, dacă-l văzu aşa de înstărit şi cuminte de nu mai avea pereche, îl luă de ginere. Şi ajutat de Noroc şi de Minte, ajunsese omul în culmea măririi.

Până aci totul a mers ca pe roate. Dar într-o zi, din vorbă în vorbă, Mintea şi Norocul au început să se încaiere.

– Ce mai tura-vura, zise Mintea, poftim la întrecere, arată ce poţi fără mine; iată, eu mă dau la o parte şi rămâi singur, pe seama ta.

– Prea bine, încheie Norocul, şi cu tine şi fără tine.

Mintea se călători atunci din casa omului şi Norocul rămase de capul lui. Purcese să-i

care la averi, de nu mai ştia unde să le poată aciua; îl noroci astfel, că pe tot ce punea el mâna, se preschimba în aur.

Norocul îi merse tot sporind, dar mintea i se scurtă tot mai mult. Nici un cuvânt ca lumea, nici unul la locul lui. De unde până atunci toţi se îmbulzeau la el după un sfat, omul se prosti aşa de tare, de râdeau şi copiii.

Între timp, se pregăti o mare sărbătoare la palat. Crai din cele patru colţuri ale lumii erau poftiţi la ospăţ, unde ginerele împăratului avea locul de frunte; doar vuia pământul de vâlva ce o făcuse cu avuţia şi cuminţenia lui. Cu toţii se ospătară frumos, numai ginerele se purtă ca un găman. Când împăratul întinse cu mâna sa fieştecăruia câte o ramură cu mere de pe masă, mesenii toţi curăţiră merele şi le mâncară, numai ginerele, ca un netot, înghiţi ramura cu mere în întregime, cu frunze cu tot. Musafirii strâmbară din nas şi se uitară unul la altul înciudaţi. Împăratul, să intre în pământ de ruşine, nu altceva. Ceru să-l umfle pe sus, să-l ducă la spânzurătoare, că numai astfel îşi putea plăti ruşinea suferită.

Era aproape să-i tragă ştreangul la beregată, şi ginerele, care altădată era cu vorba aşa bogată,

acum tăia numai palavre. Înşira vrute şi nevrute, şi toca din gură, sărăcuţul de el mergea de-a racul cu mintea.

Iar Norocul, câte nu învârti spre a-l mântui, dar în deşert. Când se asigură că nu-i merge roata şi că e vai de capul omului, se dete bătut şi se supuse Minţii:

– Te rog, surată, scapă-l de la pieire, ca să nu-l port pe sufletul meu viaţa-mi toată. Eu am făcut-o lată, tu să nu faci ca mine, Minte aşa de înzestrată şi lăudată!

Mintea, miloasă, nu zăbovi şi se aşternu la lucru. Voinicul îşi veni în fire şi i se păru că s-a deşteptat ca dintr-un somn adânc. Limba i se dezlegă dintr-o dată.

– Ce v-aţi năpustit la mine, ce aveţi cu mine? Unde s-a mai pomenit până acum spânzurat nejudecat! Luaţi-mă şi întrebaţi-mă şi, dacă îmi veţi găsi vreo vină, să-mi daţi o pedeapsă şi mai haină.

Şi astfel a fost nevoit chiar împăratul să-l judece. Acesta îi zise:

– Nu ţi-e de ajuns batjocura ce mi-ai făcut la masă? Ai mai văzut om să rumege frunze şi ramuri?

– Nu e vina mea, când am socotit că un dar împărătesc nu-l dispreţuiesc decât neobrăzaţii şi nerozii. Ca să-mi cinstesc împăratul, am făcut ce nimeni n-a făcut. Dar numai eu ştiu ce am pătimit în mine, crezând că am să fiu lăudat de tine.

Împăratul îşi dete seama că ginerele nu semăna cu cel dinainte. Se simţea parcă stingherit de vorba lui. Îl pofti din nou la sfat, că mulţi aşteptau să mai audă o vorbă cumpănită pentru toate nevoile lor.

De atunci se pomeni Norocul rămas slab de minte. De-aci şi vorba: mai bine un dram de minte decât un car de noroc!

Piatra fermecată

A FOST ODATĂ un biet băiat bătut de nevoi, numit Mitruş, singurul sprijin al unor părinţi încovoiaţi de bătrâneţe.

De lucrat, lucra el, dar nu-i mergea cum voia şi pace!

Dacă văzu şi văzu că în zadar se trudeşte şi se zbate pe acasă, se socoti în sine: „Hai să primenesc aerul, să mă port în străinătăţi pe undeva, că cine ştie ce noroc dă peste mine". Dar se vede că nu plecă într-un ceas bun, că nici pe acolo nu se pricopsi. Munci trei ani de-a rândul şi agonisi numai trei galbeni. Îi aruncă în pungă şi luă calea spre casă cu dor de ai săi.

Umblă, umblă cale lungă şi când rămase puţin până să ajungă, întâlni o ceată de băieţi, care legaseră un câine şi stau gata să-l bată. Lui i se făcu milă:

– Ce să vă dau ca să lăsaţi în pace câinele?

– Un galben! răspunseră toţi într-un glas.

– Poftim! şi scoase din pungă banul, luă câinele şi înaintă spre casă.

Mai merse o bucată şi văzu alţi băietani. Aceştia legaseră o pisică şi o chinuiau. Lui Mitruş i se făcu milă şi de ea:

– Hai să vă dau un galben şi să-i daţi drumul.

– Dă-ni-l! îi ziseră cu toţii.

Şi după ce le zvârli şi lor bănuţul, plecă îndată cu pisica.

În pungă îi mai rămăsese încă un ban. Dar nici de el n-avu parte până acasă, că aşa era

felul lui. Că trebuie să-ţi meargă şi norocul, dar aşa îi era dat pesemne. Mai încolo întâlni şi pe alţii, care prinseseră un şarpe şi voiau să-l omoare. Dar Mitruş, milos cum era, se înduioşă şi pentru şarpe şi plăti pentru el gologanul rămas. Îl aruncă într-o desagă şi porni iarăşi la drum.

Când se apropie de satul lui, i-au ieşit în cale oamenii, după cum era datina.

– Vine Mitruş, vine Mitruş!

Omul venea din străinătate îndepărtată, unde petrecuse trei ani, nu glumă! Şi astfel îi săreau toţi înainte, care îi strângea mâna, care îl îmbrăţişa, care îl săruta, până ce pe înserate poposi acasă. Întinseră masa, mâncară şi băură ce brumă avură şi la urmă îi zise maică-sa:

– Acum, fiule, să vedem ce ne-ai adus din străinătate.

– Iată ce am adus!

Le arătă câinele, pisica, apoi scoase din desagă şarpele şi le înşiră de-a fir-a-păr tot ce păţise.

Când auziră şi văzură părinţii toate astea, grozav se mâhniră. Sărmanii de ei se aşteptau să vie cu câştiguri bănoase şi cu lucruri multe şi mărunte şi el vine cu prostia şi sărăcia.

Trecură zile de atunci. Înstrăinatul şedea huzurind pe acasă. Oamenii ziceau:

– Nu vezi dacă s-a dus, ce procopseală? Gaură în apă!

Câinele cu pisica trăiau acasă la Mitruş şi petreceau ca fraţii; numai şarpele se rugă de el să-l ducă înapoi la părinţii lui, că va fi răsplătit bine de ei. Să nu aibă nici o teamă când are să vadă şerpăria lor, că nu îi vor face nici un rău, şi să ceară mai presus de orice, de la tatăl lui, împăratul şerpilor, cel cu trei capete încoronate, „piatra fermecată".

Mitruş luă aminte toate astea şi, luând şarpele, o întinse la drum. Umblă cât umblă, până ce ajunse la curtea şerpilor. Acolo, ce să vadă? Peste tot şerpuiau şi şuierau tot felul de târâtoare, de te cuprindea groaza. Dar lui Mitruş nu i s-au speriat ochii: ştia dânsul că nu i se va întâmpla nimic.

Şerpoii, când îşi aflară puiul, săltară de bucurie, că ei de mult îi semnaseră numele în pomelnicul celor plecaţi din lume. Îl poftiră pe Mitruş să spună tot ce-i doreşte inima, că un astfel de bine nu se răscumpără uşor. Îi cărară pe dinainte saci cu galbeni şi cu tot felul de scumpeturi.

Mitruş însă ştia ce să ceară, că nu era om nechitit şi încă îl învăţase şarpele.

– Vreau, zise, „piatra fermecată".

Nici nu le trecea lor prin minte că Mitruş le va cere talismanul acesta, care avea darul, cum îl puneai în gură, sub limbă, să împlinească pe loc orice dorinţă. Se suciră, se învârtiră, că le venea anevoie să dea piatra; pe vrute, pe nevrute, ca să nu-şi calce cuvântul, i-o dăruiră.

O îndosi numaidecât în sân, îşi luă rămas bun de la şerpărie şi drum bun, băiete, către casă.

Nu intrase bine în ogradă, potrivi piatra sub limbă şi se rugă: „Casa mea facă-se în clipa asta un palat mai luminat decât al împăratului!"

Abia spusese cuvintele acestea şi ce să-i vadă ochii? Căscioara lui, răsărită cât un stat de om, se mări ca un palat aşa de înălţat şi luminat, de-ţi lua vederile privindu-l. Toţi oamenii rămaseră buimaci la vederea lui şi se întrebau:

– Oare cum putu omul acesta să facă aşa minune?

Până şi împăratul se minuna şi el şi tot clătina din cap şi nu-i venea să creadă ochilor. Îl chemă pe Mitruş şi-l întrebă:

– Cum ai putut închipui astfel de minunăţie?

– Am rostit un cuvânt tainic!

– Dacă nu ţi-a fost greu să-l înalţi, până mâine să-mi aşterni o cale argintată între palatul tău şi al meu. De vei izbuti, îţi voi dărui jumătate de împărăţie şi pe fiica mea de soţie.

– S-a făcut, măria ta, răspunse Mitruş.

Fuga acasă, puse piatra sub limbă şi cum a cerut: „Să se bată o cale de argint de la împărat până la mine", a apărut numaidecât un drum alburiu, lucios, între cele două palate.

Aşa că împăratul trebui să-şi ţină cuvântul dat, să-l ia de ginere şi să-i facă parte din împărăţie.

Dar vezi că nenorocul îl păştea şi nu îl păsui să se bucure prea mult de marea fericire.

Împăratul Arapilor, care ceruse mâna prinţesei, de ciudă că ea se căsătorise cu altul, căuta răzbunare şi trimise la curtea acestuia pe un arap spre iscodire. Arapul iscodi ce iscodi şi prinse de veste despre taina puterii lui Mitruş. Şi, într-un miez de noapte, când Mitruş uitase pe masă piatra fermecată şi era cufundat în somn, se sui hoţeşte în iatacul lui şi o fură.

– Piatră, zise el, vreau să mă aflu la stăpânul meu, Împăratul Arapilor, de peste mare!

Pe dată se făcu după voia lui.

Când se sculă Mitruş, căută piatra şi n-o mai găsi. Plesnea de ciudă, când privi în jurul său şi nu mai zări nici palat, nici nimic din toate măreţiile, fiindcă arapul, trecând pe mare, ceruse pietrei să piară toate.

Tocmai când stătea mai îndurerat şi plănuia cu închipuirea lui cum să străbată marea, că nu era uşor lucru s-o străbaţi toată, se pomeni lângă el cu Miţului şi Cuţului, dragii lui. Se vede că şi pisica şi câinele erau vrăjiţi, că pricepură îngrijorarea stăpânului lor:

– Nu te învenina, că ne învrednicim noi să-ţi aducem înapoi piatra.

Şi într-o fugă, amândoi, Cuţului având în spate pe Miţului, vânturându-se pe mare, se aciuară la curtea Împăratului Arapilor. Era pe înserate când Cuţului se pripăşi la poartă, iar Miţului se sui şerpuind ca o hoaţă de pisică în casă. Cum pândea, nevăzută dintr-un colţ, odată îi ieşi dinainte un şoarece. Hop! Se repezi la el şi-l prinse în gheruţe.

– Nu mă păpa, se rugă sărmanul şoricel, că şi eu ţi-oi fi de folos!

– Te las, miorlăi mâţa, dacă peste noapte te strecori la arap şi pui laba pe piatra de sub limbă.

Şi numai după jurământul dat, rămase şoricelul nevătămat. El se săltă pe masă, îşi muie codiţa în solniţa cu piper; apoi, pe nesimţite, ajunse în iatacul Împăratului Arapilor şi, cum acesta se afla adâncit în somn, îşi scutură uşor codiţa în nasul acestuia. Împăratul strănută şi piatra sări cât colo. Atunci şoricelul o luă în bot şi fuga cu ea la pisică. Apoi ea şi câinele alergară într-un suflet până la ţărmul mării.

– Acum, hămăi Cuţului, încalecă pe mine şi ţine încleştată piatra în dinţi; să nu-ţi cadă în apă, că te-ai dus pe copcă!

Tocmai când se străduia să răzbată mijlocul mării, ce-i veni câinelui, că se întoarse spre pisică şi-i spuse:

– Aş vrea să ştiu cum arată piatra fermecată.

Dar cum să-i arate Miţului piatra, că i-ar fi căzut din bot?

– Sau îmi arăţi sau te dau huştiuluc în mare! îl apucase curiozitatea pe Cuţului.

Miţului, înfricoşată, vru să-i dea o lămurire şi huştiuluc! piatra în mare.

Acum ce să se facă ei? Cum să se ducă acasă fără piatră? Tot pisica, mai drăcoasă întru astea, ochi în apă un peşte şi-l prinse în gheare.

– Nu mă înghiţi, că ţi-oi fi bun şi eu la ceva, doar eu sunt mai-marele peştilor.

– Te las, dacă îmi aduci piatra fermecată din fundul mării.

Împăratul peştilor făcu numaidecât adunare de peşti, dar nimeni nu ştia de piatră. Se numărară şi văzură că lipseşte o plevuşcă, cel mai mărunţel peştişor dintre ei. Îl căutară şi pe acesta şi-l descoperiră tocmai când scotea piatra la liman.

Şi mâţa puse mâna pe talisman şi dădu drumul peştelui-împărat, şi tot fuga, într-un suflet, ajunseră la stăpânul lor acasă, pe care îl găsiră bolnav de moarte din pricina talismanului. Dar chiar de când i-au vestit întoarcerea lui Cuţului şi Miţului, de cum au fost zăriţi în largul mării, se mai dezmetici el socotind că-i a bine, iar când văzu piatra, se şi înzdrăveni cu totul, tare ca fierul şi ca oţelul.

Şi cu piatra fermecată îşi înălţă din nou un palat împărătesc, de se lăfăi cu toate bunurile şi trăi fericit...

Tana-Căpitana

A FOST OARECÂND un om care la bătrâneţe rămăsese fără soţie, dar avea mângâierea celor trei fete ale sale.

Într-o zi, tatăl şedea pe un stei de piatră proptit după casă şi, cum sta aşa cu mintea călătorindă, se pomeni cu fata cea mai în vârstă că-i zice:

– Spune-mi, tată, de ce eşti aşa bătut de gânduri?

– Aşa mi-a venit mie, dar n-am nimica, îngână el.

Şi nu vru tatăl să-i dea vreo desluşire. Dar fiindcă fata stărui şi-l înduioşă cu vorba ei aruncată într-o doară că „de ce sunt fiica ta şi la bine şi la rău", oftă bătrânul şi-şi deschise inima:

– Cu ce poţi, fata mea, să-mi ajuţi tu mie? La nevoia mea numai un băiat îmi poate fi de folos. Necazul meu e că m-au chemat la război, şi eu, nevoiaş şi slăbit de greul anilor, nu mă mai simt în stare să-mi fac datoria pentru ţară. Dacă trăia fratele tău, mie nu mi-ar fi păsat.

– Vai de mine, ce fel de tată eşti tu? Îmi închipuiam că aveai grija nunţii mele şi tu te amărăşti pentru că te-au chemat la război?

Bătrânul, încremenit de uşurinţa şi nepăsarea ei, rămase cu ochii înlăcrimaţi. Peste puţin se apropie şi fata mijlocie:

– Spune-mi, tată, de ce stai mohorât şi te căinezi aşa?

– Lasă-mă, fata mea, nu mă cihăi de cap, că tu eşti fată şi nu te priveşte pe tine!

– Nu, tată, nu se poate, trebuie să ştiu! Eu sunt fiica ta şi la bine şi la rău.

Tatăl ei, temându-se să nu-i răspundă la fel, n-a vrut să-i încredinţeze păsul. Dar fiindcă stătu mult de capul lui, în cele din urmă îi făcu pe voie:

– Uite, draga mea, ce să fie? Iată, m-au chemat sub arme şi trebuie să plec!

– Vai, ce fel de tată eşti tu? Credeam că-ţi băteai capul cu măritişul meu şi tu te necăjeşti că te-au chemat sub arme?

De ce se temuse, nu scăpase. A înghiţit-o şi pe asta, sărmanul tată, a plecat capul pe piept şi mai tare şi a rămas tot îngândurat. Puţin după asta, trecu pe acolo şi fata mezină, Tana. Şi ea îl iscodi:

– Spune-mi, tată, de ce stai aşa de supărat şi îngrijorat?

Tatăl, fiind dezamăgit de celelalte surori, tăcu molcom. Părea că are gura cusută.

– Te rog, nu-mi ascunde mie necazul. Deşi sunt fată, la vreme grea mă fac fecior de dragul tău.

Tatăl, mut! Nici cu cleştele nu-i scoteai vorba din gură.

– Nu te mai îngrijora, că mi-i de ajuns aleanul meu.

– Trebuie să-mi spui. Să ştiu că vine potop şi nu mă las până nu-mi destăinui ce te doare.

– Le-am spus şi surorilor tale, dar mi-au făcut obrazul de ruşine!

– Trebuie să-mi spui şi mie, poate că ţi-oi răspunde altfel decât ele.

Mai mult ca să scape de ea şi nu ca să aibă vreun folos, bătrânul îi făcu pe plac:

– Ce să fie, fata mea, m-au chemat la război. Pe mine m-au părăsit puterile şi nu am nici un băiat de trimis în locul meu şi iată-mă bătut de soartă!

– Doar pentru asta te amărăşti şi-ţi scurtezi zilele? Nu-ţi mai face inimă rea, că mă duc eu în locul tău.

– Cum o să te duci, că eşti o biată fată?

– Las' să fiu! Fă-mi numai rost de un port bărbătesc şi de un murg de călărit, dă-mi flinţă, un paloş, o căciulă, ş-o pornesc în zbor la drum.

Bătrânul, mângâiat de curajul voinicesc al ei, îşi descreţi fruntea; îi râdea barba şi-i curgeau lacrimile în ochi de bucurie privind odorul lui.

Puse de-i croi un port de oştean pe măsură; îi arcăni un sirep din herghelie, care mânca pământ şi bea nouri, şi-i aruncă pe umeri armele, apoi îi cuvântă:

– Deschide-ţi ochii bine, să mă scoţi cu faţa curată. Ia seama şi nu te da de gol, că dacă vor prinde de veste, mare ruşine este! Dacă acolo vei intra în oraş, caută să umbli pe la dughenele de puşti şi săbii, nu pe la inele şi cercei şi alte podoabe femeieşti, să nu te bagi între femei, ci să stai mereu numai între bărbaţi şi flăcăi.

Şi aşa a învăţat-o bătrânul cum să se poarte şi ea asculta cu luare-aminte, că toate erau sfaturi întemeiate şi rostite numai înspre binele ei. La urmă i-a dat binecuvântarea şi i-a urat fierbinte:

– Drum bun, fiica mea! Şi să auzim numai de bine.

Tana-Căpitana a sărutat mâna părintelui său; a încins voiniceşte paloşul şi, luându-şi rămas bun de la surori, s-a repezit spre cal.

– Stai să te ajut! strigă tatăl.

Dar el nici nu-şi isprăvise vorba, că ea şi sărise în şa.

Moşul, privind-o în goana calului, şi-a zis în sine, cu mândrie: „E mai dihai ca un flăcău!"

După cale lungă, lungă, ajunse la împărat:

– Eu, măria ta, sunt fiul lui Mişchia, de peste munţi. Tatăl meu, neputincios de bătrâneţe, m-a trimes pe mine în locul lui la război. Şi iată, am venit, că de tineri, măria ta, ai mai multă nevoie la luptă.

Împăratului îi plăcu acest tânăr. „Se vede după purtare şi vorbă că e voinicul-voinicilor", zise măgulit în sine. Şi-l dete ca însoţitor fiului său. Pornind odată împreună să vadă grajdurile împărăteşti, Tana-Căpitana începu să se poarte voiniceşte. Cum a intrat înăuntru, şireată, s-a apropiat de cel mai nărăvaş cal, ca să nu dea de bănuit; ştia doar că voinicii-voinicilor pot înfrâna caii cei aprigi.

Prinţul era vrăjit de glasul ei; după firea ei, după faţa gingaşă, nu-i venea a crede că e fecior.

Stăpânit de îndoială, se duse la mamă-sa şi i se destăinui:

– Dragă mamă, îmi pare că nu mă înşală ochii şi că însoţitorul meu nu poate fi fecior. Mi se pare că e fată.

– Spune-mi cum arată, unde e găzduit şi ce a întrebat?

– Întâi şi întâi a întrebat de caii cei mai nărăvaşi din grajdurile noastre, dar

În mine tot mă-ndoi,
E o fată la război.

Mamă-sa îl povăţui să se ia pe urma lui, când vor trece pe la târgul cu podoabe, să vadă pe unde va stărui mai cu drag, pe la lucruri femeieşti sau bărbăteşti.

Până una-alta, porni oştirea la război. Fata mereu căuta să fie în fruntea tuturor. Unde plouau gloanţele, acolo se îmbulzea şi ea şi însufleţea pe tineri să nu dea înapoi, ci să se arunce în foc. Era neîntrecută în curajul şi în vitejia ei. Datorită ei înaintară mai repede pe câmpul de luptă şi în cele din urmă învinseră pe duşman.

Aşa l-a uimit şi încântat pe fiul de împărat, că nu se mai despărţea de dânsa:

– Fârtate, am să-ţi fac daruri pentru vitejia ta!

Şi el o purtă pe la prăvălii cu podoabe femeieşti, cu inele, cercei, cu marame, dar ea de-abia îşi îndrepta ochii spre ele:

– Astea toate sunt bune pentru fete, nu pentru băieţi.

Tana-Căpitana se oprea numai la puşti, la pistoale, la săbii şi la paloşe, tot la lucruri care şed bine bărbatului.

Fiul de împărat se întoarse şi povesti mamei cele întâmplate.

– Ei, dragul meu, fetele nu dau buzna la război, că le tremură inima de spaimă. Apoi, oricum să fie, când vede găteli femeieşti, fata chiar dacă nu le cumpără, se uită măcar cu coada ochiului. După cum vezi, nu şi-a aruncat nici o privire asupra lor. O fi, dar, fecior.

Însă fiul de împărat îi spuse iar că nu crede.

– Mai pune-l la încercare şi cu altceva, zise maică-sa; aşază sub perna ta şi a ei câte o steblă[1] de busuioc şi să te uiţi dimineaţa dacă busuiocul de

---

[1]Steblă – ramură, mănunchi (n. red.).

sub căpătâiul ei s-a veştejit, atunci e fată cu adevărat.

Dar Tana-Căpitana prinse de veste, se sculă de cu noapte şi schimbă busuiocul cu unul proaspăt. Când se deşteptă el dimineaţa şi se duse să vadă busuiocul ei, era mai proaspăt decât al lui.

Îi zise iar mamă-sa:

– Deh, fiul meu! De bună seamă că-i fecior!

Cum el încă se mai îndoia, mamă-sa îl sfătui să-i mai întindă şi o altă capcană. Şi aşa se făcu că pornind cu voinicul la plimbare, cum deteră de un râu, îl pofti la scăldat. Mai întâi ea se lăsă greu, îi spunea lui că fiind om de munte nu ştia să înoate. El stărui:

– Nu-mi strica voia, că apa nu-i afundă.

Când văzu şireata că i s-a înfundat, a dat buzna la râu cu cal cu tot şi s-a pomenit dincolo. Şi de pe malul celălalt strigă feciorului:

– Vezi cosiţele
Cele ascunsele!

Şi scutură capul o dată, de-i căzură pletele aurite până la genunchi.

Feciorul scoase inelul de aur din deget, îl aruncă şi o nimeri drept în dinte pe fată, care râdea, şi dintele dintr-o dată se auri.

Apoi ea dete pinteni calului şi o luă la fugă înapoi la tatăl ei, care o aştepta cu nerăbdare.

Din acea clipă, când fata pieri în umbra codrului, feciorul de împărat nu mai avu linişte şi pace.

După ce în zadar cutreierase peste tot, căutând-o, se înţoli ca un fusar, încărcă un roib cu fuse, cu prisnele şi furci şi luă satele razna, doar va da de frumuseţea de fată a lui Mişchia, de peste munţi.

Din sat în sat striga:

– Hai la fuse!
Cine ia fuse?
Haide, fată cu dinte înnoit,
Fată cu dinte aurit.

La urmă ajunse şi în satul lui Mişchia. Dar Mişchia era neam numeros, jumătate de sat îi purta numele. Cum s-o descopere?

Începu el atunci a umbla din poartă în poartă, strigând cât îl ţinea gura:

– Hai la fuse,
Cine ia fuse?
Hai, fetelor frumoase!

Când trecu pe lângă casa fetei, aceasta ieşi afară să cumpere fuse:

– Fusare, fusare, cum dai fusele?

Dintele aurit ce-l zări îi întări convingerea că este mult dorita lui iubită.

– Cum ţi-i voia, draga mea! Cu un taler de făină, de grâu, de mei, cu ce o fi.

Dar lui nu-i era de câştig, că nu-i ardea de negustorie. Fata se întoarse din casă cu o strachină mare de mei, că meiul avea mai multă căutare pe vremea aceea. Când apucă să-l toarne el în traistă, se făcu că greşeşte la turnat, şi tot meiul se risipi pe jos.

– Nu-i nimic, că ţi-aduc altul.

– Nu vreau altul, ăsta mi-e norocul, fata mea.

Şi se puse să adune grăunte cu grăunte tot meiul. Dar până să-l culeagă, se întunecă şi Tanei îi fu milă de el şi-l adăposti noaptea în casă cu învoirea tatălui ei. Odată intrat, tatăl gândi că fusarii au năravuri să fure fete şi, ca să nu-i joace renghiul, ascunse pe fată într-o ladă. Dar fusarul

chiar asta voia. Aşteptă până ce adormiră cu toţii, umflă în spate lada şi iute pe cal, cu ladă cu tot, pieri ca o nălucă.

Pe la cântători se apropia de oraş. Prinseră cocoşii să cânte: „Cucurigu"!

Fata din ladă gândea că sunt cocoşii din ogradă:

– Bată-i pe cocoşi, pustia-i bată!
Tată, ce mă ţii aşa-ncuiată?
Dă-mi drumul, tată,
Să mă scol odată!

Dar, uitându-se prin crăpătura capacului, îl cunoscu pe fiul de împărat, care îşi luase căciula din cap, şi zise:

– Tată, nu cocoşii noştri au cântat,
Ci cocoşii fiului de împărat!

Odată ajuns la el acasă, deschise lada s-o scoată afară! Fetei îi veni mai bine să intre în pământ de ruşine. Şi cum tace piatra, aşa şi ea tăcu. În deşert i-au vorbit feciorul, tatăl său şi mama sa. Cu toţii în casă se făcură foc de necaz,

că ea amuţise dinadins, dar n-aveau încotro; au rugat-o o dată, de două ori, de nouă ori, dar de pomană. Aşa se hotărî ea să nu sufle un cuvânt vreme de un an, pentru toată păţania ei. Aşa împietrită o cununară cu fiul de împărat.

Zi cu zi se roti, p-aci să se încheie anul. Era nici mai mult, nici mai puţin decât un an fără trei zile, când prinţul stărui încă o dată pe lângă ea: „Ai să vorbeşti sau nu?“ Şi ea tot tăcea; atunci şi-a luat nădejdea de la dânsa şi se hotărî să se însoare cu o fată de împărat din vecinătate.

Începând pregătirile de nuntă nouă, mama soacră o chemă pe Tana şi-i zise:

– Du-te şi adu-ne colacul de la balaur, ca să facem ospăţul de nuntă.

Dar ei, pasămite, voiau să scape de ea, de aceea o trimiteau la balaur. Sărmana fată ieşi din casă şi se aşeză la marginea drumului, plângând şi oftând din adânc.

O bătrână, care nu era alta decât ursita ei îndurătoare, o întâmpină vorbindu-i:

– De ce plângi, fată, şi nu ţi-i milă de tine?

– Cum să nu plâng, maică, săraca de mine? Iată şi iată ce mi s-a întâmplat!

Şi-i povesti totul de-a fir-a-păr.

– Şterge-ţi ochii, fata mea, şi ia-o la drum, să nu te temi, că nu vei păţi nimic rău.

Tana ascultă povaţa bătrânei, o porni la drum. Pe calea pe unde mergea i se puse de-a latul un gard căzut pe jos. Ea, fată cuminte, îl ridică şi apoi trecu mai departe.

Mai merse ce mai merse şi-i tăie drumul un măgar costeliv de-i numărai toate coastele. Îi culese un braţ de frunze şi i-l puse dinainte.

Ceva mai încolo dete de o fântână plină cu paie şi noroi. Tana o curăţă, o spălă şi apoi bău, că-i era sete.

În cele din urmă ajunse la balaur. Dar balaurul nu era acasă. O găsi numai pe fata balaurului, şi-i zise:

– Fii bună, dă-mi colacul,
Că mi se însoară bărbatul.

Fata balaurului, necoaptă la minte, i-l dete. Cum fugi Tana cu colacul, iată şi fiorosul balaur.

– Ce ai făcut, muşca-te-ar şarpele! holbă ochii la fiică-sa şi fuga după Tana.

Urla balaurul:

– Fântână, fântână, prinde-o!

– Cum o să fac una ca asta, că tu mă umpleai cu noroi, mă tulburai şi apoi beai, iar fata mă curăţi, mă spălă şi apoi bău.

Întâlnind măgarul, balaurul strigă:

– Măgar, măgăruş, pune mâna pe fată!

– Ei, aş! Altă treabă n-am! Tu nu mi-ai aruncat nimic de mâncare şi ea mi-a pus dinainte un braţ de frunze.

– Gardule, strigă balaurul, prinde fata, că mi-o aduse aci ursita rea.

– Lasă-te pe nădejdea asta, îi răspunse ţâfnos gardul, că tu mă calci în picioare şi treci, dar fata m-a ridicat şi apoi a trecut.

Şi odată ce păşi dincolo de gard, fata era mântuită, fiindcă balaurul nu ieşea peste marginile împărăţiei sale.

Astfel se întoarse ea teafără şi cu colacul. Când dădură cu ochii de dânsa, toţi se mirară cum de a scăpat din ghearele balaurului; numai fiul de împărat, care o văzuse în război, nu se miră deloc. El o mai rugă o dată să spuie o vorbă, dar dânsa ba.

Atunci veni împărăteasa-mamă şi-i zise:

– Să porţi apa cu ciurul şi să stropeşti calea de la mire la mireasă!

Cum ieşi Tana din casă, o podidi un plâns de ţi se rupea inima de mila ei. Iar se ivi ursita ei şi o întrebă:

– De ce plângi, fata mea?

– Uite, maică, aşa şi aşa mi-au zis să fac şi să dreg.

– Nu plânge, fata mea, vei putea îndeplini tot ce ţi s-a poruncit.

Şi baba chemă atunci păsările cerului. Acestea se îngrămădiră în ciur şi, cu paie, cu fire de frunze şi glod, astupară toate găurelele. Şi astfel putu să care Tana apa cu ciurul şi stropi toată calea.

– Acum trebuie s-o mături! îi porunci iar împărăteasa-mamă.

Se aşeză fata din nou pe plâns şi veni ursita în chip de babă. Ea chemă vânturile, cerându-le să facă drumul oglindă.

Nu rosti încă vorba din urmă şi se iscă pe dată un vânt, care mătură calea şi o făcu netedă ca în palmă.

Sosi aşadar ziua de cununie a feciorului de împărat şi Tana nu scotea o vorbă.

Spre seară se deschise alaiul cu mirii în frunte şi toată lumea, cu câte o făclie, îi urma;

după toţi venea Tana, care avea o făclie de zadă[1]. Şi cum ardea zada, picura pe mâna ei răşina, gata s-o frigă.

Cei dimprejur, de teamă că marama ei luase foc, dădură ţipăt:

–Te-ai ars, mută,
Mută şi pierdută!

Se făcu aşa o mare vâlvă, că feciorul de împărat părăsi mireasa şi alergă spre dânsa. Mai era o clipă până la împlinirea anului, de când ea sta mută. Când trecu şi clipa aceea, el i-a auzit, în sfârşit, glasul. Sări în ajutorul ei şi-i zise:

– Astăzi se împlineşte un an de la nunta noastră; mai bine să sărbătorim această zi ca fiind cea mai frumoasă din viaţa noastră.

Au făcut o mare petrecere, au jucat şi au cântat de bucurie. L-au adus şi pe tatăl fetei şi astfel toate ale trecutului au fost uitate, de au trăit cu toţii zile luminate şi de soartă binecuvântate.

---

[1]Zadă – arbore răşinos cu frunze lungi în formă de ace (n. red.).

Fuga animalelor

A FOST ODATĂ un bou care a muncit la stăpânul lui ani mulţi cu credinţă şi răbdare, nădăjduind că, atunci când va îmbătrâni, stăpânul îi va da de mâncare pe săturate şi-l va lăsa să se odihnească şi să-şi isprăvească zilele în pace, dar s-a înşelat. Bătrâneţea a venit pe nesimţite şi el tot mai trăgea la carele grele şi la plug. Dar cel mai greu era să treiere grăunţele, învârtindu-se într-un loc cât era ziua de mare sub soarele arzător de vară. Ba, pe deasupra, după atâta suferinţă, bătrânului bou îi mai puneau şi botniţă, ca să nu îmbuce ceva din grâul de treierat. Bietul animal răbda şi-şi spunea în gând: „Când o să isprăvim de treierat şi la toamnă de însămânţat, o să-mi dea drumul să mă odihnesc şi eu. Oare stăpânul meu nu vede că nu mai am putere de muncă?“

Treieratul s-a terminat. Veni şi toamna, arară ogoarele şi le însămânţară cu grâu. Abia atunci căzu pe capul boului năpasta cea mare, când îl auzi într-o zi pe stăpân spunându-le fiilor săi:

– Bine c-am isprăvit cu semănatul, pentru că bătrânul bou nu mai e bun de muncă; a slăbit mult şi n-o s-o mai ducă iarna asta, ca la primăvară să mai avem vreun folos de pe urma lui. E timpul să-l tăiem şi să-l facem pastramă.

Când auzi una ca asta, se gândi şi-şi spuse în sinea lui: „Omule nemulţumit! Atâţia ani ţi-am muncit cu răbdare, şi-n cele din urmă, când m-au lăsat puterile, în loc să-ţi fie milă de mine, să mă laşi să mor liniştit, tu vrei să mă tai? Ce rău ţi-am făcut eu ţie? Nu ţi-am tras carele încărcate, nu ţi-am arat tarlalele de pe care ai strâns un grâu minunat cu care te-ai hrănit pe tine şi pe toţi copiii tăi? Ba ai mai vândut din el şi ai luat un preţ bun. Nu ţi-am treierat grâul, când îmi puneai botniţă ca să nu îmbuc cumva din grăunţele pe care le-ai arat şi le-ai semănat cu ajutorul meu? Iar apoi, când am rămas nevolnic, tu în loc să-ţi fie milă de mine şi să mă laşi să mă odihnesc, mă tot îmboldeai cu şişul de fier, de mi-ai făcut pielea ciur. Şi pentru tot binele pe care ţi l-am făcut, nu-mi

îngădui nici măcar acum, la bătrâneţe, să mă odihnesc şi să mor în pace, ci vrei să mă tai! Asta nu se mai poate răbda! Am să-mi iau câmpii şi am să mă duc în codrul pustiu!"

Aşa gândi bătrânul bou şi porni în fugă spre codrul pustiu. Pe drum se întâlni cu un cocoş, care-l întrebă:

– Unde alergi aşa, boule?

Boul îi povesti toată istoria sa. Auzind-o, cocoşul spuse:

– Rogu-te, ia-mă şi pe mine să fugim împreună, fiindcă şi eu am auzit-o pe stăpâna mea spunând copiilor săi: „Să-l tăiem pe cocoşul acela bătrân, pentru că nu mai e bun decât de tocană!"

Boul îl luă sub ocrotirea sa şi porniră amândoi la drum. Mai merseră ei puţin şi întâlniră un măgar care-i întrebă:

– Unde aţi pornit-o aşa repede, boule, şi tu, cocoşule?

Aceştia îi povestiră că se duc în cele pustietăţi, din pricina stăpânilor răi şi nerecunoscători. Atunci măgarul, înălţându-şi urechile, zise:

– Vă rog, luaţi-mă şi pe mine, fiindcă nici stăpânul meu nu este mai bun decât ai voştri.

Niciodată nu-mi dă jos samarul de pe spinarea-mi jupuită. Toată ziua mă încarcă cu poveri grele, din pricina cărora nu pot merge repede, şi el, în loc să mă lase să mă mai odihnesc, mă altoieşte cu toiagul pe spinare, de parcă ar da într-un lemn.

Îl luară şi pe acesta şi porniră mai departe.

Merseră ce merseră, până ce întâlniră în cale o pisică.

– Încotro aţi luat-o? îi întrebă ea.

Boul îi răspunse că şi-au luat câmpii şi din ce cauză.

– Rogu-vă, spuse pisica, luaţi-mă şi pe mine cu voi! Pentru că stăpânul meu are copii răi, care mă chinuiesc toată ziua, jucându-se cu mine. Nu le ajunge că le prind şoareci, dar au mai făcut şi nişte cărucioare mici la care mă înhamă să-i car! Asta e treabă pentru mine? De aceea nu mai pot răbda şi am să fug şi eu!

O luară şi pe ea.

Pe drum mai întâlniră apoi un iepure, care-i întrebă:

– Încotro aţi luat-o?

Cu toţii răspunseră că şi-au luat câmpii.

– Ştiţi ce, zise iepurele, luaţi-mă şi pe

mine, că nu mai am pace din pricina vânătorilor care mă hăituiesc tot timpul.

Îl luară şi pe el şi porniră cu toţii în fugă până ajunseră într-o pădure pustie. Acolo găsiră hrană din belşug şi linişte destulă, încât nu mai puteau de bucurie.

Când dete frigul, că iarna se apropia cu paşi repezi, boul spuse:

– Dragi prieteni, trebuie să ne dăm osteneala şi să ne facem o casă, pentru a nu muri de frig la iarnă.

Dar ceilalţi începură să dea înapoi.

Măgarul zise:

– Eu, când o fi ger, am să-mi întorc coada împotriva crivăţului şi am să ies din iarnă; n-am nevoie de casă.

Cocoşul spuse şi el:

– Eu am să mă urc într-un copac şi am să cânt mereu; eu ies din iarnă.

Pisica şi ea:

– Eu am să mă vâr într-un copac scorburos, am să torc mereu – hâr-mâr – şi am să ies din iarnă.

Iepurele spuse şi el:

– Eu din tufiş în tufiş şi din lăstăriş în lăstăriş voi ieşi din iarnă.

Atunci boul, văzând cum stau lucrurile, se apucă de treabă şi-şi făcu singur o casă, punând drept acoperiş blana unui lup, pe care l-a găsit mort şi l-a jupuit cum se cuvine.

După ce termină lucrul, boul bătrân se sătură de iarbă, se adăpă, intră şi se încuie în casa lui călduroasă, unde adormi liniştit.

Într-o noapte de iarnă se iscă furtună mare şi se lăsă gerul. Atunci prietenii boului dădură fuga peste el şi-l rugară să-i oploşească în casa lui, căci altfel au să moară de frig. Cel dintâi s-a dus măgarul şi începu să ragă cu lacrimi în ochi:

– Boule, frăţioare, deschide-mi, că mor de frig!

– Cară-te de aici, răspunse boul, întoarce-ţi coada împotriva frigului!

Măgarul începu să plângă şi boului i se făcu milă, aşa că-i deschise.

În urma lui veni şi cocoşul şi strigă:

– Deschide-mi, boule, că mor de frig!

– Hai, mişcă-te de aici! Du-te şi cântă prin copaci, ca să scapi de iarnă!

Apoi i se făcu milă şi-l oploşi şi pe acesta. Tot aşa s-a întâmplat şi cu pisica şi cu iepurele. După ce-i mustră la început, îi iertă şi-i primi pe

toţi în casa lui caldă. Aici era bine şi toţi se încălzeau şi se veseleau.

Într-o noapte friguroasă de iarnă se auziră urletele lupilor flămânzi. Măgarul spuse:

– Boule, auzi nişte fete care cântă? Am să zbier şi eu!

– Bagă-ţi minţile-n cap! zise boul. Ce să caute fetele în pădurea asta pustie?!

Măgarul nu ascultă însă şi zbieră o dată cu glasul lui puternic, cât putu mai tare. Lupii sosiră îndată, înconjurară casa şi strigară:

– Prieteni buni, deschideţi, să vedem cine ne-a chemat aici!

Toţi îngheţară de frică, mai ales măgarul, fiindcă el zbierase şi era foarte iubit de lupi. Atunci boul zise:

– Deschideţi, să vedem ce vor.

Unul dintre ei deschise uşa. Lupii se bucurară din cale-afară şi, cum intrară, spuseră:

– Prieteni buni, ia auziţi aici un cântecel.

– S-auzim, zise boul.

Şi lupii începură:

– Ce-am căutat, am găsit...

Boul zise:

– Acum să vă cântăm şi noi ceva!

Lupii răspunseră:

– Bine, să v-auzim şi pe voi.

Şi boul începu:

– Ce-aţi văzut pe acoperişul casei, asta vă aşteaptă şi pe voi!

Lupul bătrân spuse celor mai tineri:

– Ieşiţi şi vedeţi ce e pe acoperiş!

Aceştia îl ascultară şi, când văzură acolo sus blana de lup, se speriară şi fugiră care încotro. Cum îl văzură singur, toţi tăbărâră pe lupul cel bătrân. Boul cu coarnele, măgarul cu copitele, pisica cu ghearele, cocoşul cu clonţul, iar iepurele alerga de jur-împrejur în căutarea unei puşti ca să tragă în el.

Apoi, cum era într-un hal fără de hal, boul îl luă în coarne şi-l azvârli pe uşă afară. Lupul se sculă şi o luă la sănătoasa. Pe unde trecea, frunzele copacilor şi conurile îngheţate de brad îl ciocăneau pe spate. Când ajunse la fârtaţii săi, le spuse că iepurele a tras după el cu puşca şi alicele cădeau ca ploaia pe spinarea lui. Apoi, de frică şi de oboseală, căzu jos şi muri.

Fructul cel mai valoros

A FOST ODATĂ un tată care avea trei feciori. Într-o zi îi chemă la dânsul şi le spuse:

– Am să vă dau la fiecare câte o pungă cu galbeni. Mergeţi în lume şi căutaţi fructul cel mai valoros. Care dintre voi mi-l va aduce, am să-i dăruiesc jumătate din averea mea.

Feciorii luară pungile cu galbeni şi porniră fiecare în trei părţi ale lumii în căutarea fructului cel mai de preţ.

După trei ani se-ntoarseră cu toţii la tatăl lor.

– Ei, zise acesta întorcându-se către feciorul cel mai mare, ce mi-ai adus?

Băiatul îi răspunse:

– Fructul cel mai valoros, tată, este acela care e cel mai dulce. Eu ţi-am cumpărat un ciorchine de strugure. Dintre toate fructele pământului nostru, acesta e cel mai dulce.

– Bine ai făcut, spuse tatăl, mi-ai adus un fruct tare bun. Dar tu ce mi-ai adus? se întoarse apoi către feciorul cel mijlociu.

– Tată, eu m-am gândit că fructul cel mai valoros este acela care se găseşte cel mai rar.

De aceea m-am dus în ţările sudice şi ţi-am cumpărat fructe rare, ce nu cresc pe la noi. Uite: nuci de cocos, portocale, curmale, banane; din fiecare câte puţin, ca să ai de unde să-ţi alegi: poftim, ia ce-ţi place!

– Bine ai făcut, fiul meu, mi-ai adus fructe minunate. Am să-mi aleg unul din ele, zise bătrânul.

Apoi se întoarse către feciorul cel mai mic:

– Dar tu, fiule, ce mi-ai adus? De ce te-ai întors cu mâinile goale?

– Este adevărat, tată, că m-am întors cu mâinile goale, însă banii pe care mi i-ai dat nu i-am risipit pe fructe scumpe, ci m-am înscris la o şcoală. Trei ani de zile am tot învăţat. Fructele pe care le-am cules nu se văd, pentru că ele se află în inima şi în mintea mea. Socot, tată, că acestea sunt fructe valoroase...

Auzind aceste cuvinte, tatăl se bucură şi zise:

– Tu mi-ai adus fructele cele mai scumpe, fiul meu! Tu meriţi răsplata făgăduită, pentru că nu există fruct mai valoros ca învăţătura.

Nora răsfăţată

A FOST ODATĂ un bărbat şi o femeie care aveau o singură fată. Era foarte frumoasă şi părinţii ei o răsfăţau şi nu-i dădeau voie să pună mâna pe nimic. Au venit mulţi s-o ceară de noră, dar mama le spunea tuturora:

– Fiica noastră e tare răsfăţată şi nu ştie să facă de nici unele. Când i se face frig, ea începe să strige: „Apropiaţi-mă!" şi noi atunci facem numaidecât focul în sobă şi o apropiem de el ca să se încălzească. Dar îndată ce se încălzeşte prea tare strigă: „Depărtaţi-mă!" şi noi o luăm de lângă foc.

Cum auziră una ca asta, oamenii îşi luară picioarele la spinare.

Odată a mai venit un bătrân şi a întrebat:

– Am auzit că aveţi o fată frumoasă. Am venit s-o cer de noră.

Mama fetei îi spuse şi lui aceeaşi poveste:

– Bogdanka noastră este foarte răsfăţată. Nu se pricepe la nici un fel de treabă.

– Păi aşa cum aţi învăţat-o, aşa ne vom purta şi noi cu ea, răspunse bătrânul.

Au dat-o şi au şi făcut nunta.

Bătrânul avea trei fii şi două nurori, iar Bogdanka era cea de-a treia noră.

A doua zi după nuntă, toată lumea se apucă de lucru, numai singură Bogdanka stătea degeaba şi nu punea mâna pe nimic.

A venit şi ora prânzului. S-au adunat cu toţii şi s-au aşezat în jurul mesei. S-a aşezat şi Bogdanka. Celelalte nurori aduseră mâncarea şi puseră în faţa socrului o pită mare. El o luă, o rupse în bucăţi şi o împărţi.

– Dar pentru nora mai tânără? întrebă soacra.

– Ea nu-i flămândă, răspunse bătrânul. Când un om nu munceşte, nu-i e foame.

După masă se apucară cu toţii din nou de lucru. Bogdanka şedea şi nu punea mâna pe nimic. Se adunară din nou la cină. Socrul a luat pita, a rupt-o în bucăţi şi a împărţit-o.

– Dar pentru Bogdanka? făcu din nou soacra.

– Ea nu-i flămândă, răspunse iar bătrânul. Când un om nu munceşte, nu are deloc poftă de mâncare.

Cinară, mai vorbiră despre ce aveau de făcut a doua zi şi se culcară.

S-a culcat şi Bogdanka, dar nu putu defel închide ochii, de foame. Aşteptă cu sufletul la gură să se lumineze de ziuă. Cum se crăpă de ziuă, se sculă pe tăcute, se spălă pe ochi, mătură curtea, mulse vacile, dădu drumul vitelor Se treziră şi ceilalţi. Când dădură cu ochii de Bogdanka, se uitară unul la altul şi zâmbiră.

La prânz, cine puse masa cea dintâi şi se aşeză ultima? Bogdanka. Bătrânul rupse pita, îi dădu ei bucata cea mai mare şi spuse:

– Tu, Bogdanka, astăzi ai muncit mai mult decât toţi, de aceea îţi dau ţie bucata cea mai mare.

A trecut o săptămână, două. Bogdanka se trezea dis-de-dimineaţă şi toată ziua n-avea astâmpăr. Se făcuse sprintenă şi harnică. Nimeni nu muncea ca ea. În a treia duminică, părinţii ei au venit să vadă cum o mai duce fata lor răsfăţată. Ai casei îi văzură de departe şi ieşiră cu toţii să-i întâmpine. Bogdanka dădu fuga cea dintâi, deschise porţile şi strigă:

– Mamă!... Tată!... Coborâţi cât mai repede din căruţă şi apucaţi-vă de treabă. Aici nu-i ca la voi; cine nu munceşte nu mănâncă!

Mezina şi mărul de aur

ASCULTĂ POVESTEA unei preafrumoase fete. Nu va fi tristă povestea ei, căci celor frumoşi, şi mai ales buni, nu le e rea ursita... Amarul şi plânsul să fie hărăzite celor urâţi şi răi... De pătimit, pătimeşte multe omul, că aşa-i şartul vieţii... Uite, şi eu, câte n-am mai pătimit în zilele mele!

M-am făcut spoitor, am spoit tingiri şi-am rămas cu toate mânerele lor în mână...

M-am făcut doftor, am ticluit nişte hapuri tămăduitoare, şi dintre bolnavii care le-au înghiţit, unii au rămas fără suflare pentru totdeauna, alţii s-au pierdut pe sine pentru timp îndelungat...

Mi-au zis oamenii din preajma mea: „La ce bun să fii pribeag şi singuratic, ca un derviş? Să-ţi căutăm drept soaţă o frumoasă ca luna

de pe cer, cu zulufi aurii, cu benghi[1] ca stelele şi dinţii ca perlele" ... M-am învoit pe dată, dar când am ridicat vălul miresei mele, am încremenit: mă însoţiseră, oameni buni, cu o femeie care avea nici mai mult, nici mai puţin, decât de trei ori câte treizeci de ani, cu faţa spoită cu sulimanuri şi atât de urâtă, atât de urâtă, încât îngheţai când o priveai... M-am dus la peţitori: „Cu ce v-am greşit eu de mi-aţi făcut una ca asta?" Noroc că aveam la mine fesul fermecat. Mi l-am pus pe cap şi pe loc m-am făcut nevăzut. Şi dus am fost. O dată măcar nu mi-a mai călcat piciorul pe meleagurile acelea...

A fost odată ca niciodată. A fost odată, într-un colţ uitat de lume, un bărbat care avea şase fete. Nu-i era defel uşor să-şi ducă gospodăria fără nici un flăcău, dar nu se plângea omul nostru. Cum-necum, mai uşor ori mai greu, o scoteau ei la capăt şi vieţuiau laolaltă în bună înţelegere.

Într-o zi, spre asfinţit , intră şi omul nostru la cafeneaua din sat, unde se adunau, după sfârşitul muncilor de peste zi, bărbaţii, ca să mai schimbe

---

[1]Benghi – mic semn negru (natural sau artificial) pe obraz sau pe trup (n. red.).

între ei câteva vorbe. Nici nu apucă el să dea bineţele cuvenite, că un ţăran avut, care avea şase flăcăi, îl şi luă în râs:

– Ia te uită, fârtate, cine-a venit printre noi! Hai, povesteşte-ne minunea cum de izbuteşti să-ţi duci zilele de azi pe mâine, prea netrebnic-tată a şase netrebnice fete?

Hohote de râs se auziră din toate părţile. Şi aşa se ruşină omul nostru, aşa se simţi de umilit, că nu ştiu cum să părăsească mai degrabă cafeneaua. Sosi acasă abătut, fără nici un chef.

– Ce-ai păţit, tată, de stai aşa pe gânduri? îl întrebă fiica lui cea mare.

La început, părintele nu voi să-şi necăjească fata povestindu-i vorbele de batjocură cu care fusese întâmpinat la intrarea în cafenea.

Cum însă fata stărui, îi spuse în cele din urmă.

– Doar asta era?! se miră fata. Şi eu care crezusem că m-a cerut cineva de nevastă şi tu te frământi că nu ştii cum să-mi faci rost de zestre! îi răspunse ea şi plecă, lăsându-l singur.

Iar tatăl se cătrăni şi mai mult, amintindu-şi iarăşi că are la casă şase fete mari pe care nu le poate nicicum căpătui, din pricina sărăciei...

A doua seară, când iarăşi intră în cafenea, fu din nou primit cu aceleaşi cuvinte umilitoare, la care iarăşi nu fu în stare să găsească vreun răspuns. Şi iarăşi se întoarnă acasă, mai amărât decât plecase. Văzându-l aşa de copleşit de gânduri, a doua fiică se apropie de el şi îl iscodi şi ea să-i spună ce necazuri are. Când, după multe stăruinţe, omul îşi deschise inima, şi cea de a doua fiică a sa îi răspunse întocmai ca sora ei mai mare:

– Asta era?! Şi eu care crezusem că m-a cerut cineva de nevastă şi tu nu ştii cum să-mi faci rost de zestre! îl mustră ea şi plecă, lăsându-l mai departe singur.

Şi amărăciunea şi neputinţa îl împresurară şi mai tare pe omul nostru.

Zi după zi, se petrecură întocmai aceleaşi lucruri şi la cafenea, şi acasă, până ce, într-a şasea seară, fu rândul mezinei să-l întrebe pentru ce stă aşa trist şi îngândurat.

– Ce să fie, fata mea, îi mărturisi omul. Greu, tare greu îmi vine când sunt luat peste picior numai pentru că am şase fete şi nici un flăcău şi pentru că, neavând cine să alerge încolo şi încoace ca să mai câştige niscai prăpădiţi de

gologani, o ducem în sărăcie, la cheremul oricui...

– Asta era, tată drag?! se miră şi mezina. Nu-i nici o pricină de întristare, tăicuţule. Mâine seară, te du din nou în cafenea, şi îndată ce ţi s-o spune: „Bine-ai venit, netrebnic tată a şase netrebnice fete", tu să răspunzi: „Bine te-am găsit, netrebnic tată a şase netrebnici flăcăi!"

Zis şi făcut. Seara următoare, când a intrat în cafenea şi ţăranul cel avut îl întâmpină cu aceleaşi bineţe zeflemitoare, omul nostru nu mai părăsi cafeneaua ruşinat, ci îl înfruntă:

– Bine te-am găsit, netrebnic tată a şase netrebnici flăcăi!

– Aşaaa?! Ai prins grai?! Or fi flăcăii mei netrebnici, fârtate, îi întoarse vorba bogătanul, dar unul dintre ei are să izbutească să ia mărul de aur pe care fiul Beiului îl ţine mereu la el, în buzunarul caftanului. Aud? Mai ai ceva de zis? Este în stare vreuna din nepricopsitele fiice ale tale să săvârşească o asemenea ispravă?

N-a mai ştiut ce să răspundă omul nostru şi iarăşi s-a întors acasă dus pe gânduri.

– Ei, cum a fost, tată drag? De ce eşti tot trist? îl întâmpină mezina.

– Uite, fata mea, oftă omul, eu i-am răspuns aşa cum m-ai învăţat tu. Iar el m-a umilit şi mai tare, lăudându-se că unul dintre feciorii lui va lua mărul de aur de la fiul Beiului, în timp ce nici una dintre voi nu e în stare să facă o asemenea faptă, ceea ce, din păcate, e prea adevărat.

– Nu te necăji pentru atâta lucru, tată. Mâine te du din nou la cafenea. Şi dacă iarăşi te-o încolţi bogătanul cu vorbele lui înfumurate, răspunde-i răspicat că nu unul dintre feciorii lui se va învrednici să ia mărul de aur, ci una din fiicele tale. Şi ai grijă, tăicuţule, de pune rămăşag cu el pe cât mai mulţi bani şi îţi făgăduiesc că nu tu vei fi acela care va pierde.

Seara următoare, când, păşind în cafenea, bogătanul îl întâmpină cu aceleaşi vorbe de batjocură despre netrebnicia fiicelor sale, tatăl acestora răspunse:

– Laudă multă şi faptă puţină. De faţă cu toţi oamenii de aici, eu mă prind cu tine că nu un fecior falnic de-al tău, ci o fată „netrebnică" de-a mea va izbuti să ia în stăpânire mărul de aur de la fiul Beiului. Şi mai mult decât atâta, sunt gata să pun rămăşag cu tine, fiecare dintre noi

punându-şi la bătaie tot avutul său, că aşa cum zic eu se vor petrece lucrurile, şi nu altfel.

– Aşa ceva nu se va întâmpla în veci! ţipă bogătanul.

– Ba se va întâmpla cum te văd şi cum mă vezi! îi răspunse neclintit tatăl fetelor.

– Ba nu!

– Ba da!

Şi se încinse o zarvă nemaipomenită. Se întreţăiau glasurile, tot mai aprinse:

– Eu ţin cu tatăl flăcăilor!

– Eu, cu cel al fetelor!

– Tatăl fetelor o să aibă dreptate!

– Ba cel al flăcăilor!

Şi aşa se sfădiră bărbaţii din cafenea până târziu în noapte. Dimineaţa, cum se crăpă de ziuă, osteniţi de atâtea strigăte, se aflau cu toţii dinaintea casei cadiului, ca să le întărească acesta rămăşagul.

După ce îi ascultă şi pe unul, şi pe altul, cadiul chibzui aşa:

– Vor pleca îndată să ia mărul de aur un flăcău din cei şase şi o fată din cele şase, la alegerea părinţilor lor. Fetei i se va da un nume de bărbat, Ali, iar băiatul se va purta cu ea

cuviincios, precum un frate. Altminteri, de va greşi cu ceva, va fi închis în temniţă zile îndelungate. Va îmbrăca fata straie bărbăteşti şi va porni şi ea călare, întocmai ca un flăcău...

Aşa au purces la drum mezina, Ali, şi mezinul bogătaşului. Au mers ei o bună bucată de vreme, poposind când ca să culeagă lalele şi zambile, după dorinţa fetei, când ca să bea cafele şi tutun, după dorinţa flăcăului, până ce li s-a întins dinainte o apă mare şi înfricoşător de tulburată. Ca să răzbească mai departe trebuiau să treacă pe malul celălalt, pe o punte îngustă şi tare şubredă. Şi-au strunit armăsarii amândoi tinerii, îmboldindu-i să păşească pe punte, dar caii numai ce s-au opintit deodată şi n-au mai vrut, Doamne fereşte, să înainteze. Ce n-au încercat călăreţii noştri! I-au îmbărbătat cu vorba, i-au atins cu biciul, au încercat să-i mâne ţinându-i de căpăstru, dar în zadar. Nici unul din cai nu s-a urnit din loc.

– N-avem încotro, Ali, a spus atunci flăcăul. De mers mai departe, nu mai putem merge. Trebuie să ne întoarcem acasă, că până la seraiul Beiului avem de străbătut drum lung şi greu, iar numai cu piciorul nu vom putea ajunge niciodată...

– Poate că ai dreptate, răspunse mezina. Tu ia-o înainte, că te ajung şi eu din urmă.

Flăcăul îşi şi înturnă armăsarul şi se depărtă agale, răsucindu-şi tacticos o ţigară.

În acest răstimp, ce se gândeşte fata? „I se năluceşte ceva calului ăstuia al meu, de nu vrea el cu nici un chip să pună piciorul pe punte. Ia să-l leg eu la ochi şi să mai încerc o dată înainte de a mă întoarce!"

Îşi scoase iute brâul ce-i încingea mijlocelul şi îl legă la ochii armăsarului. Apoi îi dădu un bici uşor şi calul trecu puntea în galop. Ajunsă pe malul celălat, îl dezlegă la ochi şi aşteptă.

Flăcăul, când şi-a isprăvit de fumat ţigara, se uită înapoi, să vadă ce-i cu Ali de nu mai vine. Când colo, de partea cealaltă a apei, făcându-i semn cu mâna, a chemare, cine era? Ali. Se întoarse înciudat flăcăul, dădu iarăşi să treacă puntea, dar calul lui necheză năprasnic şi, trăgându-se înapoi, ca speriat, se ridică în două picioare, mai-mai să-şi răstoarne călăreţul. Înfuriat, acesta îl lovi cu gârbaciul, dar calul nu da semne de ascultare. Şi atât de necruţător îl biciui flăcăul, atâta îl biciui, încât bietul animal se prăvăli în genunchi şi-apoi se lungi pe malul apei,

fără suflare. Mânios foarte, flăcăul se ridică de pe pământ, luă şaua, o săltă la spinare şi aşa, împovărat şi ruşinat, se întoarse la ai săi...

Iar fata, aşa-zisul Ali, merse şi merse călare, mereu înainte, fără nici un popas. Sub seară, numai ce îi miji dinaintea ochilor silueta câtorva căsuţe.

– Dii! Hai, voinicule! îşi îndemnă ea calul ostenit. Să ne grăbim să ajungem acolo mai înainte de a se întuneca de-a binelea. O să găsim noi vreun locşor unde să ne odihnim peste noapte!

Când intră în cătun, pe uliţă nu se vedea ţipenie de om, în afara unei bătrâne care, ghemuită în pragul unei colibe, şedea pierdută în gândurile ei.

– Seara bună, bunicuţo! îi grăi fata, oprind calul. Sunt un biet drumeţ istovit de drum, fără alt adăpost decât patul primitor al pământului. Pot să mân şi eu, nopticica asta, în căsuţa dumitale?

– Cu toată inima, flăcăule! se învoi pe dată bătrâna, căreia i se urâse foarte de singurătate, căci se afla de multă vreme fără nimenea pe lume.

Şi ceasuri în şir, gazdă şi oaspete, au tot tors firul fără de sfârşit al vorbei. Şi aşa fata i-a mărturisit bătrânei că a pornit în lume ca să ia mărul de aur de la fiul Beiului.

– Nu-i lucru uşor, a clătinat din cap bătrâna. E cale lungă şi grea până la saraiul Beiului. Eu însă vreau să te ajut pe tine. Ţine maiaua asta. După ce are să-ţi iasă înainte o mare nesfârşită, tu ia îndată jumătate din maia şi arunc-o în mare. S-or despica în două apele, lăsând între ele o potecă, pe unde să poţi trece. Aşa ai să ajungi la saraiul Beiului. Dar fii cu băgare de seamă, să nu cumva să rătăceşti cealaltă jumătate de maia, că fără de ea nu-ţi va fi cu putinţă întoarcerea. Şi tot ca să-ţi netezesc ţie drumul, am să-ţi dau, drept însoţitor nedespărţit de tine, pe Lăţosul, credinciosul meu câine. E năzdrăvan, Lăţosul, şi o să-ţi prindă şi el tare bine.

A doua zi, dis-de-dimineaţă, Ali încălecă şi porni mai departe, petrecut de binecuvântările bătrânei şi însoţit de Lăţosul.

Merse ea şi merse, bătu drumuri umblate şi neumblate, până ce i se aşternu dinainte o mare necuprinsă. Îndată a scos din sân maiaua, a împărţit-o în două şi a aruncat o jumătate în mare.

Şi pe loc apele s-au despicat şi fata a trecut, cu cal şi cu câine cu tot, pe o potecă bătătorită între ape. Dar, cum s-a aflat fata pe malul celălalt, apele s-au unit iarăşi, de parcă nicicând nu fuseseră despărţite.

Abia şi-a ridicat ea privirile, ca să se uite încotro s-o apuce, că s-a şi pomenit dinaintea unui sarai cu ziduri înalte şi semeţe, durate din piatră albă. În faţa lui, pe o fâşie îngustă de uscat, se preumbla agale un tânăr.

– Bine te-am găsit, străine, îi vorbi călăreţul.

– Bine-ai venit, drumeţule, îi răspunse tânărul, cu o tresărire, smuls din gândurile lui pe neaşteptate de glasul blând al lui Ali. Parc-ai fi răsărit din ape de nu te-am văzut şi nu te-am auzit apropiindu-te.

– Poate că-i chiar aşa, zâmbi drumeţul. Vrei oare să-mi spui, străine, dacă saraiul ăsta este cumva cel al Beiului?

– Al lui este, întări tânărul. Iar eu sunt fiul Beiului. Dar tu cine eşti?

– Sunt Ali. De departe, de foarte departe am auzit de faima saraiului vostru şi m-am încumetat să iau pieptiş drum lung şi anevoios numai ca să îl văd.

– Vino cu mine, oaspete drag! se însufleţi tânărul. N-are să-ţi pară rău de truda ta! Am să-ţi arăt eu însumi toate comorile vechi şi străvechi ale saraiului nostru!

Lăsându-şi apoi musafirul într-o cămară cu vederea spre marea cea albastră şi mişcătoare, fiul Beiului alergă la maică-sa într-un suflet:

– Mamă, m-am trezit la porţile saraiului, ca răsărit din apele mării, cu un flăcău mlădiu ca trestia, cu priviri galeşe, cu surâs dulce şi glas blajin de fată. L-am poftit să ne fie oaspete, căci, nu ştiu de ce, măicuţă, de cum l-am văzut, m-a cuprins o înfiorare ciudată. Un glas lăuntric îmi şopteşte că alături de mine se află nu un flăcău, ci o preafrumoasă fată îmbrăcată în straie bărbăteşti. Ajută-mă, mamă, să-mi dau seama dacă mă înşel sau nu.

– Nimic mai lesne, fiule. Seara, înainte de a se culca musafirul nostru, presară-i sub cearşaf câteva petale de trandafir. Trupul de fată e mai fierbinte noaptea decât cel de băiat. De e fată şi nu flăcău oaspetele nostru, petalele or păli până dimineaţa. Aşa şti-vom fără greş adevărul.

Lăţosul, care-l însoţise pe fiul Beiului, auzi totul şi, îndată ce rămase singur cu fata, îi povesti cum stau lucrurile. Căci, pasămite, el nu numai că înţelegea prea bine graiul omenesc, dar, când voia, putea chiar să şi vorbească, întocmai ca oamenii.

Seara, fiul Beiului şi oaspetele său cinară împreună, ca doi prieteni. După ce jucară şah, gazda spuse:

– Eşti, pesemne, ostenit de drum, oaspete drag! Te conduc eu însumi la iatacul tău, spre a mă încredinţa cu propriii mei ochi dacă slujitoarele noastre ţi l-au pregătit cum se cuvine.

Şi prefăcându-se a cerceta el însuşi, grijuliu, aşternuturile, fiul Beiului strecură sub cearşaf petalele unui trandafir învolt, pe care şi-l pusese dinainte în buzunar.

– Să ai parte de o noapte tihnită, cu somn binefăcător, oaspete drag!

– La fel şi ţie îţi urez, gazdă preaiubită!

Rămasă singură, mezina s-a aşezat între perini în faţa ferestrelor cu vederea spre mare şi până dimineaţa nu s-a mişcat de acolo. În zori, s-a ridicat, a răvăşit niţeluş aşternutul, ca şi cum ar fi fost culcată în el peste noapte, s-a

îmbrăcat şi a adăstat ceasul când să poată coborî la masă.

Îndată ce s-a luminat de ziuă, fiul Beiului a şi bătut la uşa iatacului, nerăbdător. Văzându-şi oaspetele gata îmbrăcat, a poruncit roabelor să strângă aşternutul şi să înceapă a dereteca cu grijă încăperea. Aşa putu să vadă că petalele de trandafir nu păliseră.

Când îşi reîntâlni mama, era şi mai îngândurat, şi mai nedumerit fiul Beiului.

– Mamă, mamă dragă, cu fiecare clipă mă simt tot mai legat de musafirul nostru. O voce lăuntrică îmi şopteşte mereu şi mereu că este fată şi nu băiat. Trebuie neapărat să ştiu adevărul, măicuţă. Căci, de e fată, voi să mă însoţesc cu ea pe vecie!

– Nu te necăji, fiule! îl linişti mamă-sa. Ia-ţi oaspetele şi plimbă-l prin bazar, pe la neguţătorii de giuvaeruri. De e fată, cu greu ai s-o mai poţi dezlipi din faţa nestematelor. O să vrea să-şi ia cât mai multe podoabe. Dar, ca să fii şi mai sigur, pe drum găseşte un prilej şi loveşte-ţi musafirul o dată, zdravăn, cu cotul. De e fată, durerea o să-i umezească ochii, de e bărbat, o să îndure lovitura fără a clipi.

Şi iarăşi Lăţosul, care îl urmărea pe fiul Beiului ca o umbră, cum auzi cele puse la cale, se dădu pe lângă mezină şi îi şopti totul.

În drum spre bazar, când vizitiul a fost silit să struneasca pe neaşteptate fugarii, fiul Beiului, ca din întâmplare, şi-a lovit oaspetele peste obraz cu pumnul. De tăria loviturii, unul din dinţii din faţă ai lui Ali căzu.

– Oh, n-am vrut să fac asta, iartă-mă! se rugă fiul Beiului.

– Nu-i nimica! S-a întâmplat şi gata! răspunse atunci nepăsător mezina şi, scoţând din buzunar o perlă, o înfipse în locul sângerând al dintelui.

Ajunşi în faţa giuvaergeriilor, unde mormane de pietre preţioase îşi aruncau văpăile printre ochiuri de aur scânteietor, ca nişte mici sori răsăriţi de pretutindeni, îmbiind trecătorii, Ali se întoarse spre gazdă şi îi grăi:

– Ce căutăm noi aicea, printre atâtea găteli muiereşti, preaiubită gazdă?! Venind spre saraiul vostru, mi-am rătăcit pe undeva hangerul. Hai mai bine să dăm o raită pe la neguţătorii de hangere, cuţite şi iatagane, ca să-mi aleg ceva vrednic de mine!

Uluit mai era fiul Beiului! Şi această nouă încercare dovedise fără putere de tăgadă că Ali ar fi băiat. Şi totuşi inima îi spunea întruna că nu este aşa.

– Mamă, se plânse el, în pofida a tot ce ne-au arătat încercările tale, oaspetele nostru mi-e tot mai aproape de suflet, ca o fată dragă. Deci spune-mi, mamă, nu mai ştii nici un şiretlic care să ne încredinţeze dacă Ali e fată sau băiat?

– Un singur mijloc ar mai exista, fiule. Dacă şi el dă greş, nu mai am ce face. Ispiteşte-ţi oaspetele la o baie, în hamam[1], şi atuncea totul se va limpezi de la sine.

A doua zi de dimineaţă, din vorbă în vorbă, fiul Beiului zise:

– Ia spune-mi, Ali, n-ai vrea să vii cu mine la hamam? Tare-aş mai avea chef de o baie şi bine-ar fi dacă ai veni cu mine.

– Chiar asta aveam şi eu de gând să te rog, gazdă preaiubită, răspunse mezina, pe care Lăţosul o şi înştiinţase de gândurile mamei. Am străbătut atâta cale până aici, la voi, şi pulberea drumurilor nu m-a cruţat defel.

---

[1]Hamam – baie de aburi (n. red.).

– Să ne grăbim aşadar spre hamam! Iute să ni se înşeueze caii! porunci către slujitori fiul Beiului şi porniră pe dată, călări, spre hamam, însoţiţi de Lăţosul care le alerga în urmă.

La hamam, băieşii şi băieşiţele le ieşiră înainte, poftindu-i într-o încăpere anume pregătită pentru familia Beiului, stăpân atotputernic al acelor meleaguri.

Pe când fiul Beiului îşi lepădă grabnic veşmintele, Ali se prefăcea a nu izbuti nici măcar să-şi scoată ilicul.

– Croitorul meu ar fi bun de biciuit în piaţa publică! se arătă el înciudat. Aşa de strâmte mi-a făcut butonierele astea, că abia-abia am fost în stare să mă deschei la doi nasturi, în timp ce tu, iată-te gata de baie. N-are rost să mă aştepţi. Du-te în sala cea mare, că vin şi eu îndată.

În timp ce fiul Beiului se afla laolaltă cu alţi bărbaţi, în sala cea mare, mezina a scos iute din buzunarul caftanului mărul de aur, pe care fiul Beiului îl purta totdeauna la sine, punând în locul lui un răvaş. Apoi s-a strecurat pe nesimţite afară din hamam, s-a aburcat pe cal, l-a săltat în şa şi pe Lăţosul şi dusă a fost.

La malul mării, aruncă la repezeală restul din maiaua dată de bătrână şi apele mişcătoare s-au despicat, încremenind pentru o clipă, de i-au lăsat liberă trecerea, după care s-au unit din nou. Şi, după ceasuri şi ceasuri de gonit călare, fără contenire, fata ajunse la cătunul unde o întâlnise pe bătrâna ce o ajutase atâta. Rămase o noapte la ea, povestindu-i cu de-amănuntul toate prin câte trecuse, îi mulţămi din inimă pentru binele făcut, şi dimineaţa o porni singură spre casă.

Vestea întoarcerii ei a umblat ca o nălucă prin tot satul. S-au strâns oamenii cu toţii în faţa locului de judecată, aşteptând acolo sosirea cadiului, a fetei şi a celor doi împricinaţi – tatăl celor şase fete şi tatăl celor şase feciori.

Urcată în şa pe armăsarul în spume, mezina scoase din sân mărul de aur şi îl arătă mulţimii. Părea că toate razele soarelui s-au potopit asupra lui, smulgându-i străluciri ce ardeau privirile, orbindu-le pentru o clipă. A izbucnit norodul în urale, cerând apoi cadiului să facă dreptate. Şi acesta o făcu, dând tatălui celor şase fete toate bunurile ce i se cuveneau în urma prinsorii cu tatăl celor şase feciori. Astfel, bunătatea şi tihna

se cuibări în casa până nu de mult destul de urgisită a mezinei şi a surorilor ei.

În tot răstimpul acesta, ce se petrecuse oare cu fiul Beiului? Aşteptă el în sală ivirea lui Ali, aşteptă, până ce căzu la bănuială. Atunci purcese să-l caute pe Ali prin tot hamamul. Întrebă de el pe toate băieşiţele şi pe toţii băieşii, dar nimeni nu-i putu spune o vorbă despre Ali. Parcă intrase în pământ. Pălit de gândul că a fost păcălit, fiul Beiului dădu să se îmbrace la repezeală, să poată lua urma fugarului. Atunci băgă de seamă că mărul de aur nu se mai află în buzunarul caftanului său. Scotoci înfrigurat prin buzunar şi găsi răvaşul aşa-zisului Ali:

„Ali de mi s-a spus, n-a fost adevărat;
Vara am venit şi-n toamnă am plecat;
Fecioară în sarai am poposit şi tot fecioară
în satul meu m-am înturnat..."

Şi mâniat, şi ruşinat, şi încă lovit de dor după fata pe care-o îndrăgise, fiul Beiului alergă într-un suflet la mama sa, cu răvaşul în mână. Se sfătuiră amândoi îndelung cum să facă pentru a o găsi pe fată şi a o lua de soţie. Fu chemată în grabă Geadî, bătrâna vrăjitoare a toate făcătoare şi desfăcătoare. Aceasta, de-ndată ce află cum stau

lucrurile, luă de la marginea havuzului din grădina saraiului două turturele fermecate şi, cu câte una în fiecare mână, încălecă pe chiup şi vâjjj! despicând văzduhul, ajunse cât ai clipi în satul fetei, chiar în faţa casei acesteia, tocmai când cele cinci surori mai mari se pregăteau să iasă pe uliţă.

– Vai, bunicuţo dragă, ce turturele frumoase ai! spuseră ele într-un glas. N-ai vrea cumva să ni le vinzi nouă, să ne înfrumuseţeze grădina? Că bani avem de-acuma berechet!

– Nu-s de vânzare, fetele mele, răspunse bătrâna vrăjitoare. Le dăruiesc de bunăvoie aceleia al cărei râs mă va bucura cel mai mult!

Se apucară să râdă, ca la poruncă, toate cele cinci fete. Dar ochiul ager al vrăjitoarei băgă îndată de seamă că nici una dintre ele nu are în loc de dinte o perlă. La hohotele lor dezlănţuite se trezi şi mezina, încă istovită foarte de drumul lung pe care abia îl străbătuse. Coborî iute la poartă, să vadă ce le veseleşte într-atâta pe surorile ei. Ici dădu cu ochii de Geadî cu cele două turtu.ele.

– Ce turturele frumoase! spuse şi ea. Şi chipul frumos i se înnouă. Seamănă leit cu

turturelele din grădina Beiului. Mi-ar plăcea să le am lângă mine, mai ales când mă împresoară dragi aduceri-aminte. Le ai de vânzare, bunicuţo?

– Nu-s de vânzare, fata mea. Dacă râsul tău o să-mi meargă la inimă, ţi le dăruiesc ţie!

– Cum aşa?! râse neprefăcut mezina.

Dar vrăjitoarea, zărindu-i îndată perla din gură, îi grăi:

– Ia-le, ale tale să fie turturelele, fata mea. Dar de vrei să nu le pierzi, aibi grijă, frumoaso: să nu le saturi pe amândouă deodată, ci numai cu rândul. Altminteri, au să te părăsească!

Şi plecă vrăjitoarea.

Seara, mezina dădu de mâncare numai uneia dintre turturele. Noaptea, turturica sătulă vorbi către cealaltă:

– Haide să fugim acasă, la saraiul Beiului nostru, surioară.

– Cum să zbor atâta amar de cale dacă sunt nehrănită? Tu ai izbuti să ajungi, dar eu aş pieri sigur pe drum.

Aşa rămaseră mai departe, în casa mezinei, amândouă turturelele fermecate.

Patruzeci de zile încheiate, mezina ţinu cu străşnicie cele spuse ei de Geadî: nu sătură,

Doamne fereşte, pe amândouă turturelele deodată. În cea de-a patruzeci şi una seară, ce s-a petrecut cu ea, nu ştiu, ori că se luă cu alte lucruri şi uită de tot spusele bătrânei, ori că turturelele i-au părut suferinde, ori că îşi zise că s-au deprins cu ea într-atâta încât nu ar mai părăsi-o, de ce, de ne-ce, le dădu de mâncare la amândouă păsările deodată.

Pe la miezul nopţii, când toţi ai casei dormeau duşi, turturelele au intrat uşurel în iatacul mezinei şi, prinzând fiecare cu ciocul de câte un capăt al aşternutului acesteia, s-au înălţat în văzduh pornind drept spre saraiul Beiului. La poarta dinspre mare adăsta însuşi fiul Beiului care, de la plecarea fetei, aţinea ochii numai în zare, doar-doar o vedea cu o clipă mai devreme pe aceea care-i încălzise într-atâta inima. Şi turturelele fermecate alunecară lin spre pământ, lăsând dulcea povară în braţele deschise ale tânărului. Acesta o purtă cu grijă pe mezină până în iatacul ei de altădată; acolo, el o lăsă uşurel pe pat, să doarmă tihnit mai departe.

Spre dimineaţă, turturelele din grădină începură să-şi îngâne cântările.

– Oh, murmură încă somnoroasă mezina, cum gânguresc turturelele mele, aidoma celor din grădina Beiului pe al cărui fiu l-am amăgit împotriva vrerii mele...

Şi fiul Beiului, care-i veghease somnul, o îmbie în şoaptă:

– Ia deschide-ţi ochii şi vezi unde te afli, frumoasa mea?

Când îl zări pe fiul Beiului surâzător, alături, mezina nu ştiu ce să creadă. El îşi întinse dornic braţele către ea şi o întrebă cu duioşie:

– Vrei să-mi fii mireasă, unită cu mine pe vecie, la bine şi la rău?

Şi cum mezina îi răspunse printr-un surâs scăldat în fericire, nunta lor se făcu chiar în acea zi. Şi patruzeci de zile şi patruzeci de nopţi ţinu petrecerea la care se înveseli tot norodul din sarai. Ba sosiră valuri-valuri de oaspeţi din cele mai mari depărtări, dornici să-şi însenineze şi ei sufletele din preaplina bucurie a celor doi tineri.

Aceştia au trăit în dragoste şi înţelegere vreme îndelungată. Şi mai trăiesc încă şi astăzi în inimile noastre, prin povestea lor, la fel de proaspătă şi de vie, ca atunci când s-a desfăşurat aievea...

A FOST ODATĂ ca niciodată. Pe când robi ai lui Allah erau mulţi, iar a vorbi mult şi a mânca mult se socotea a fi un păcat, trăia o femeie bătrână care avea doi feciori. Numele unuia era Hasan şi al celuilalt Keloglan, pentru că era pleşuv.

Într-una din zile, bătrâna îi chemă la ea pe băieţi şi le spuse:

– Eu, de-acuma, am îmbătrânit, dragii mamei. Povara anilor mă apasă tare greu. Pasul mi s-a scurtat, iar de muncit, nu mai sunt în stare. Plecaţi amândoi în lume, căutaţi-vă de lucru, zbateţi-vă, agonisiţi şi vă întoarnaţi acasă, căci e rândul vostru acum ca să mă ocrotiţi.

Le puse la fiecare, într-o boccea, drept merinde de drum câte o pâine neagră şi un boţ de brânză şi, luându-şi rămas bun din pragul casei, îi petrecu cu ochii până pieriră pe drumul de ţară...

Colindară mult şi bine cei doi fraţi, străbătură văi şi munţi, fără să ţină socoteala zilelor, de-s multe ori puţine. Aşa ajunseră într-un târguşor.

Bătură din poartă în poartă, în căutare de lucru. Până la urmă, un om îi opri la el, ca ciobani la capre.

A doua zi, dis-de-dimineaţă, Keloglan şi Hasan, fratele său mai mare, îşi luară traistele cu merinde, bâtele şi cojoacele miţoase şi porniră cu turma la păscut. Când ajunseră într-un loc cu iarbă îmbelşugată, lăsară caprele să pască în voie. Cum pe Hasan îl îmbia un somn bun pe iarba mătăsoasă, la umbră, dar nici nu voia să păţească cine ştie ce caprele, îl sperie pe mezin:

– Vai de mine şi de mine, Keloglan, flăcăule! Să nu care cumva să te-mpingă inima să te uiţi în sus! În văzduh sunt atât de multe muşte, c-au să-ţi intre-n ochi şi-ai să-ţi pierzi vederea!

Încredinţat că Keloglan n-o să piardă din ochi turma privind numai înaintea lui, Hasan se trase sub un pom, se răsturnă pe-o rână şi adormi.

Stătu cât stătu Keloglan urmărind cu privirile caprele, până ce i se urî. „Cât doarme frate-meu, ia să-mi fac eu mâna streaşină la ochi şi să mă uit niţeluş în sus, fie ce-o fi!"

Zis şi făcut. Îşi ridică Keloglan capul şi ce văzu? În văzduh, nici urmă de muşte. În schimb, lângă pomul sub care se tolănise Hasan era un

măr încărcat cu poame care de care mai îmbietoare. Cât ai clipi, Keloglan sări de la locul său şi se căţără pe crengi. Culegea mere, muşca o dată din ele şi le arunca jos. Unde nu mai ajungea să culeagă cu mâna, sărea pe crengi, scuturându-le până ce merele toate căzură ca o grindină la poalele pomului...

– Păzea! striga Keloglan caprelor. Luaţi seama, să nu mâncaţi toate merele! Puneţi-mi şi mie deoparte niscaiva!

Când se dădu jos din copac, mai să nu-i vină a crede lui Keloglan că ceea ce vedea era adevărat. Caprele făcuseră toate merele harcea-parcea şi-acum păşteau alene ceva mai departe. Una singură avea înfipt într-unul din coarne un măr.

Aşa se înfurie Keloglan pe capre, aşa se înfurie... Chelia i se făcu roşie ca para focului. Scoase iute cuţitul de la brâu şi, cât ai clipi, înjunghie toate caprele care-i nesocotiseră cuvântul, în afară de cea care păstrase un măr în corn, chipurile pentru a i-l da lui...

Apoi îl trezi pe Hasan şi îi arătă isprava.

Acesta rămase încremenit:

– Vai de mine şi de mine, ce-ai făcut,

Keloglan? Cum o să mai dăm ochi cu stăpânul? Hai să fugim degrabă cât mai departe!

Îşi săltară traistele pe umăr, îşi luară bâtele şi cojoacele miţoase şi fugiră de le sfârâiau călcâiele, nu alta. Străbătură văi şi munţi tot gonind şi gonind, fără oprire, până ce, la gura unui râuleţ, dădură de o moară părăsită. Cum se lăsase înserarea şi alt adăpost mai bun nu părea să fie pe aproape, rămaseră acolo.

A doua zi, în zori, tocmai se pregăteau să purceadă din nou la drum, când Keloglan dădu cu ochii de piatra morii:

– Ia te uită, frate-meu! De unde până unde a răsărit aici piatra de piuă a mamei! Noroc c-am văzut-o, ca s-o luăm cu noi şi să i-o ducem înapoi!

Şi fără ca Hasan să aibă timp să zică o vorbă, Keloglan şi săltă la spinare ditai piatră de moară şi, îndoit sub povara ei, o porni la drum, în urma lui Hasan.

Merg ei ce merg, străbat văi şi munţi şi, ba la pas, ba mai repejor, trec râuri şi drumuri... Şi iarăşi se făcu seară fără ca, de data asta, să se afle prin preajmă alt loc de mas, afară de un platan uriaş. Neavând încotro, se hotărâră să se caţere în el ca să doarmă ocrotiţi de frunzişul des.

Zis şi făcut. Hasan se căţără cât ai clipi în platan, dar Keloglan mai va. Încerca din răsputeri flăcăul să se salte în platan cu ditai piatra de moară în spinare, dar de urcat, nu izbutea să se urce.

– Lasă jos piatra, şi dimineaţa, la plecare, o iei din nou cu tine! îi strigă Hasan.

Dar Keloglan parcă nici nu-l auzea. Gemând şi tânguindu-se, se opintea din greu până ce, în sfârşit, izbuti să se caţăre şi el în copac, cu piatra de moară cu tot.

Trecu o vreme. Se făcu noapte, o noapte aşa de întunecoasă, că nu se vedea nici la doi paşi. Deodată, de undeva din apropiere răzbătură glasuri de om, în timp ce un fum gros se înălţa drept spre ei, mai-mai să-i înăbuşe.

Dădură cei doi fraţi binişor frunzişul la o parte, ca să poată desluşi ce se petrece. La poalele copacului, patruzeci de tâlhari, unul mai voinic decât altul, aţâţaseră un foc năprasnic. Aşezaţi turceşte în jurul lui, cu mâncare şi băutură alături, deşertau pe pământ, dintr-o puzderie de pungi, grămezi de galbeni. Pasămite sub acest platan, în care se suiseră cei doi fraţi pribegi, îşi aveau locul de taină tâlharii.

Mai de spaimă, mai de altceva, Keloglan îi şopti lui Hasan:

– Ascultă, frate-meu, eu nu mai mă pot abţine! Trebuie neapărat să mă uşurez, că altfel mor!

Şi, fără ca Hasan să apuce să spună ceva, Keloglan îşi şi dădu drumul.

Când simţiră picăturile, tâlharii, care zornăiau cu lăcomie galbenii, împărţindu-şi prada, începură să strige:

– Daţi zor, fârtaţilor, că a început ploaia!

Unul mai isteţ se uită în jur, dar, cum nu văzu nici urmă de ploaie, le spuse celorlalţi:

– Copacul ăsta-i sfânt, fraţilor! În el sălăşluieşte un duh care şi-a pogorât asupra noastră mana-i cerească!

O clipă, tâlharii îşi uitară de galbeni, pentru a se ruga, cu palmele deschise spre frunzişul platanului. Apoi se apucară iar de socotit.

Nu trecu mult şi Keloglan iar îi şopti fratelui său mai mare:

– Vai de mine şi de mine! Nu mai pot să mai ţin piatra de piuă a maică-mi. O las să cadă, n-am ce face...

Şi fără ca fratele său să fi avut vreme să-l împiedice, Keloglan, din creştetul copacului, dădu drumul la ditai piatră.

Aceasta se prăvăli la pământ ca un trăsnet, rupând, cu trosnete cumplite, crengi întregi şi împrăştiind, cu foşnet năprasnic, frunzele...

Într-o clipă, tâlharii erau în picioare:

– Vai nouă! ţipau ei înspăimântaţi. Duhul copacului a aflat de blestemăţiile noastre şi vrea să ne piardă. Nu mană cerească, ci semnul pieirii a fost ploaia de adineaori. Să fugim, iute!

Şi tâlharii, lăsând sub platan toată băutura, toată mâncarea şi toată prada cea bogată, se împrăştiară ca puii de potârniche.

Hasan şi Keloglan îngheţaseră de spaimă, neîndrăznind să mai facă nici o mişcare. Aşa îi găsiră zorile. Încet, încet, o dată cu lumina zilei, căpătară niţeluş curaj şi îndrăzniră să dea uşurel la o parte crengile şi să se uite în jos. Când văzură atâta bogăţie şi nici picior de tâlhari, nu le-a venit să creadă. Tot cu băgare de seamă, s-au înălţat mai sus, în vârful copacului, cuprinzând cu ochii depărtările. Când s-au încredinţat că nu se vede nici un tâlhar la pândă şi că nu-i ameninţă nici o primejdie, au coborât frumuşel din copac, s-au

ospătat zdravăn, au încărcat pe catârii tâlharilor, care păşteau paşnic pe aproape, toate pungile cu galbeni şi, pe-aici ţi-e drumul! Acasă s-au mai oprit, şi-atât!

Când i-a văzut teferi şi zâmbitori, bătrâna nu mai ştia ce să facă de bucurie. Aci îi îmbrăţişa, aci lăcrima. Şi când a auzit şi cele petrecute şi a văzut şi grămezile de galbeni, se buimăci de-a binelea.

De-atunci şi până azi, Keloglan şi Hasan, dimpreună cu bătrâna lor mamă, trăiesc în belşug şi în tihnă, fără ca neînţelegerea să le tulbure o clipă viaţa. Dorinţele lor s-au împlinit. Fie-ne dat şi nouă să cunoaştem această fericire!

Keloglan cumpără „nimic"

DESPRE KELOGLAN s-au povestit multe, căci multe au fost şi isprăvile lui care o scoteau din răbdări pe bătrâna lui mamă. Se spune că, într-o bună zi, bătrâna îi puse în palmă zece părăluţe şi îi spuse:

– Haide, Keloglan, flăcăule chipeş, du-te până la băcănie, ia de zece parale „nimic“ şi vino iute acasă!

Pe-atunci, la sarea cea obişnuită, care se pune în bucate, i se spunea *hic,* adică „nimic“.

Pentru a nu uita ce i-a spus mamă-sa, Keloglan mergea pe drum tot repetând: „nimic“, „nimic“. Ajunse astfel la ţărmul mării. Aici pescarii, care aruncaseră de cu noapte năvoadele, le trăgeau acuma, împreună, strigând la fiecare opintire: „Dă, Doamne, dă, Doamne!“ Keloglan, mai la o parte, îi privea şi tot spunea, pentru sine: „Nimic, nimic“! Cum în năvoade, ca niciodată, nu se zbătea nici un peşte, oricât de mic, iar Keloglan, proţăpit prin preajmă, tot da înainte cu „Nimic, nimic!“, pescarii îşi pierdură cumpătul. Tăbărâră asupra lui Keloglan şi atâta îl ciomăgiră, atâta îl ciomăgiră urlând că le-a cobit, încât din biata tărtăcuţă cheală a băiatului zbură ceea ce îi spusese maică-sa.

– Şi-acum, cinstiţi pescari, grăi el printre lacrimi, eu ce să spun, cum să zic, învăţaţi-mă voi, ca să-mi fie bine...

– A şi ieşit unul, n-aveţi grijă, or să mai vină şi alţii, negreşit. Aşa trebuie să spui, şi o să-ţi fie bine...

Scăpat din mâinile lor, Keloglan porni pe drum, tot spunând întruna: „A şi ieşit unul, n-aveţi grijă, or să mai vină şi alţii, negreşit... A şi ieşit unul, n-aveţi grijă, or să mai vină şi alţii, negreşit..."

Aşa se apropie de o casă unde, văzând îmbulzeală mare, se opri să vadă ce s-a întâmplat. Pe uşă tocmai se scotea *tabut*-ul, în timp ce el, de colo, repeta de zor: „A şi ieşit unul, n-aveţi grijă, or să mai vină şi alţii, negreşit... A şi ieşit unul, or să mai vină şi alţii, negreşit..." Aşa se înfuriară la auzul acestor vorbe bărbaţii care duceau mortul la groapă, aşa se înfuriară, că lăsară jos *tabut*-ul şi prinseră să dea în Keloglan care unde nimerea. Printre vaiete şi suspine, Keloglan uită ceea ce îl învăţaseră pescarii. Aşa că atunci când, în sfârşit, putu să se smulgă din mâinile lor, se rugă de oamenii care-l bătuseră atât de crunt:

– Şi-acum, cinstiţi bei, eu ce să spun, cum să zic, ca să fie bine?

– Allah să-i hărăzească răposatului iertarea sa, iar celor rămaşi în viaţă să le dea răbdare ca să îndure durerea... îi răspunse un imam[1].

---

[1] Imam – preot musulman (n. red.).

Porni Keloglan mai departe tot zicând în gura mare ca să nu uite: „Allah să-i hărăzească răposatului iertarea sa, iar celor rămaşi în viaţă să le dea răbdare ca să îndure durerea“... Aşa trecu pe lângă leşul unui câine care zăcea la margine de drum. Când auziră trecătorii vorbele lui Keloglan, se năpustiră asupra lui cu ocări, strigând că lua în deşert numele lui Allah...

Nedumerirea şi durerea îi şterseră din capul chel tot ceea ce îl învăţase mai înainte imamul.

Buimac, când să se despartă de ei, îi întrebă pe drumeţii care-l bătuseră măr:

– Şi-acum, cinstiţi drumeţi, eu ce să spun, ce să zic, ca să fie bine?

– Să-ţi acoperi nasul cu palma şi să spui: „Pfui, ce duhoare! Pfui, ce duhoare!“

Şi Keloglan merse mai departe pe drum, tot zicând ca să nu uite: „Pfui, ce duhoare! Pfui, ce duhoare!“ Aşa trecu pe lângă un grup de femei care, cu boccele în mână, tocmai ieşeau din *hamam.* Când îl văzură pe Keloglan ţinându-se de nas şi mai ales când auziră ce zice, femeile, toate ca una, îşi lăsară într-o clipită pe pământ boccelele şi tăbărâră asupra băiatului, ba cu palme, ba cu pumni, ba cu ciupituri, de îl năuciră cu totul.

– Şi-acum, cinstite tuşici şi surori mai mari, le grăi Keloglan când furia lor se potoli, eu ce să spun, ce să zic, ca să fie bine?

– Oh, ce frumos, ce bine, ce curat şi înmiresmat! Aşa trebuie să spui, îl învăţară ele răstit.

Keloglan oftă şi plecă mai departe. Pe drum, de teamă ca nu cumva să se încurce şi iarăşi să fie burduşit de cine ştie cine, repeta de zor: „Oh, ce frumos, ce bine, ce curat şi înmiresmat!" Aşa trecu pe lângă doi inşi care, în mijlocul drumului, se certau cu răcnete cumplite. Când îi auziră însă vorbele atât de nepotrivite, cei doi îşi uitară cearta şi tăbărâră asupra băiatului, ocărându-l că-şi bate joc de ei. Keloglan mâncă şi papara asta; văicărelile lui păreau acum mai degrabă un jalnic mieunat de pisică, într-atât era de stors şi de vlăguit de atâtea rânduri de bătăi. Când bătăuşii osteniră şi-l lăsară în pace, băiatul abia de izbuti să-i întrebe, printre suspine:

– Şi-acum, cinstiţi bei, eu ce să spun, ce să zic, ca să fie bine?

– Nu faceţi asta, fraţi ai mei întru credinţă! Lăsaţi-vă păgubaşi, binecredincioşi musulmani!

Şi Keloglan plecă deci mai departe, tot repetând: „Nu faceţi asta, fraţi ai mei întru credinţă! Lăsaţi-vă păgubaşi, binecredincioşi musulmani!" Aşa trecu pe drumul mare, unde doi câini se muşcau între ei ca zănatecii. Auzindu-i vorbele, trecătorii se năpustiră asupra lui, ocărându-l şi lovindu-l care mai de care pentru că îşi râdea de cele sfinte.

Din nou buimac, fără altceva în tărtăcuţa-i cheală în afară de spaimă, Keloglan se tângui:

– Şi-acum, cinstiţi bei, eu ce să spun, ce să zic, ca să fie bine?

– Ho! Huideo! Aşa trebuie să spui.

Şi Keloglan merse mai departe, rostind fără răgaz: „Ho! Huideo! Ho! Huideo!" Aşa trecu prin dreptul unei dughene în care un papugiu cu ciracii lui făceau târlici, cusând cu sfoară ceruită feţele de tălpi, după care îi prindeau de găicile de la spate şi de vârful ascuţit, trăgându-i cât mai tare, ca să întindă cusăturile şi să-i făţuiască. Auzind ei huiduielile lui Keloglan, lăsară deoparte lucrul şi, ca la comandă, tăbărâră asupra biatului. Când scăpă din mâinile lor, acesta suspina, năucit cu totul:

– Şi-acum, cinstiţi bei, eu ce să spun, ce să zic, ca să fie bine?

– Trage, trage, lungeşte-le cât mai mult!

Şi bietul Keloglan plecă mai departe, tot repetând, ca să nu uite: „Trage, trage, lungeşte-le cât mai mult!" Aşa trecu el pe lângă un om care îşi dojenea aspru fiul, trăgându-l de urechi. Însufleţit de cuvintele lui Keloglan, pe care le luă drept îndemnuri, tatăl trase atât de tare de urechea fiului, încât rămase cu ea în mână. Plin de năduf, se aruncă asupra lui Keloglan, mai-mai să-l facă fărâme. Când, în sfârşit, se mai răcori şi îşi încetă loviturile, Keloglan bâigui:

– Şi eu acum, cinstite bei, eu ce să spun, ce să zic, ca să fie bine?

– Nimic! se răsti omul necăjit.

Când auzi „nimic", Keloglan se lumină. Îşi aminti, deodată, pentru ce plecase de acasă. Alergă la băcan, îl puse să-i cântărească de zece parale „nimic", adică sare, şi tot într-o fugă se întoarse acasă. Aici maică-sa îl aştepta mânioasă:

– Pe unde mi-ai zăbovit, neghiobule? Pe unde mi-ai umblat, zănatecule, de-ai ajuns în halul ăsta?

Şi, după ce îl bătu şi ea zdravăn, îl mai puse şi la colţ, drept pedeapsă.

Vremea din poveste a trecut, s-au tot perindat de-atunci alţi şi alţi oameni, dar isprăvile lui Keloglan au stăruit până azi în amintirea tuturor...

Din cer căzură trei mere: unul e-al meu, unul e-al celui care povesteşte, iar ultimul va sta la mine, în păstrare, pentru urmaşii lui Keloglan, dacă ei vor mai fi vreodată...

Nerecunoscător e omul...

A FOST ODATĂ un om de neam. Pe lângă avuţii nenumărate, mai fusese înzestrat de Allah şi cu un suflet de aur: conacul său era deschis oricui. Oricine poposea la el, găsea miluire...

Dar, de la o vreme, omul ăsta bun şi milos a fost atins de o boală neîndurătoare. Atunci şi-a pierdut încrederea în bine. Când a simţit aripa morţii, şi-a chemat lângă el pe singurul său fiu şi i-a glăsuit aşa:

– Eu mă duc, fiule. Te părăsesc. Dar ţine minte sfatul meu: fă bine tuturor creaturilor de pe pământ şi din văzduh, numai omului nu.

Şi după ce a repetat de trei ori povaţa sa, şi fiul i-a făgăduit de trei ori ascultarea, omul a închis ochii şi şi-a dat sfârşitul.

Băiatul l-a jelit din suflet, că-şi iubea tare mult părintele. După ce l-a îngropat după datina musulmană, s-a trezit în fruntea negoţului început de tatăl său. Aşa s-a făcut că într-o zi şi-a încărcat calul cu mărfuri într-ales şi, împreună cu un slujitor credincios, a purces la drum lung.

Tot umblând ei singuratici, pe poteci pustii, văd o pisică pândind un şarpe. Încolţit, acesta încercă să scape strecurându-se printr-o gaură în pământ, dar gheara pisicii îl ajunge din urmă. Degeaba se zbate şarpele, că pisica nu-l slăbeşte. Iute neguţătorul se dă jos de pe cal şi atinge cu vârful biciului pisica. Luată pe neaşteptate, aceasta fuge şi astfel şarpele izbuteşte să se izbăvească, intrând în casa-i de sub pământ.

Tânărul se urcă iar pe cal şi merge mai departe. După un timp, când să treacă pe sub un copac umbros, aude în frunzişul des un clămpănit. Ridică ochii şi, printre crengi, vede un cuib de

barză cu câţiva pui neajutoraţi în el. Ei clămpăneau aşa, din pliscurile lor lungi, a groază, căci simţeau apropierea unei mari primejdii: un şarpe aluneca pe crengi, venind drept spre ei... Numaidecât tânărul se ridică în scară şi, cu biciul, goneşte şarpele, înlăturând primejdia de moarte. Adusă în goană de clămpănitul puilor, barza-mamă urmărise cu sufletul la gură cele întâmplate, dar nu apucă să-i mulţumească flăcăului pentru fapta lui de bine, că acesta se şi depărtase, văzându-şi mai departe de drum.

Mai merg ce merg tânărul neguţător şi slujitorul său şi ajung într-o ţară străină. Pe o arie, nişte copii se joacă năpăstuind un băieţel. Unul îi trage o palmă, altul îi dă un picior, unul îl îmbrânceşte, altul îl trânteşte jos... Şi băiatul rabdă, că n-are încotro: e singur împotriva tuturor. „Mi-a zis el taica să nu fac bine omului, dar parcă nu mă lasă inima... Prea e încolţit băiatul...“ Descalecă şi se apropie de copii care, cum îl văd, o iau la fugă, uitându-şi de băiat.

– Pentru ce te bat, fiule? îl întrebă el milos, ajutându-i să se ridice din colb. N-are cine să te apere?

– N-am nici tată, nici mamă. N-am pe nimeni pe lume.

Iar îi dă târcoale povaţa tatălui său, dar o alungă:

– Ia spune-mi, copile, dacă te-aş face feciorul meu, ai veni cu mine?!

– Aş veni.

Tânărul saltă băiatul în şa, încalecă apoi şi el, şi aşa porneşte mai departe. Ajunge la un han şi, după ce se odihnesc tustrei, grăieşte către slujitorul său:

– Du-te acasă cu băiatul şi spune-i nevestei mele că am hotărât să facem din el fiul nostru. Eu mai rămân ca să-mi închei socotelile pentru care am străbătut atâta cale şi pe urmă mă întorc acasă.

Zis şi făcut. Nu trece mult timp şi tânărul neguţător grăbeşte spre casă. Cum ajunge, dă băiatul la şcoală, să înveţe carte, ca să şi-l poată face mâna lui dreaptă. Dar, ca şi tatăl său, ţine neclintit obiceiul ca, oricând, conacul să-i fie deschis, gata să primească pe orice drumeţ. Şi se întâmpla un lucru tare ciudat. La masa întinsă, seară de seară, pentru orice pribeag doritor de adăpost, un şarpe se strecura şi lăsa o liră de aur, iar o barză aducea în cioc o găină friptă şi o aşeza în mijlocul mesei...

Tare-ar fi vrut copilul de suflet, acum flăcău, să pătrundă taina asta. „De unde până unde lira de aur şi găina friptă? Te pomeneşti că taică-meu o fi vreun vrăjitor şi eu habar n-am! Cine ştie cu ce duhuri necurate umblă şi ce zile mă mai aşteaptă! Mai bine să-i fac de petrecanie şi să-mi rămână mie averea lui." Toată ziua, ba şi noaptea, numai la asta se gândea: ce să facă, ce să dreagă, ca să-l înlăture pentru totdeauna pe neguţător. Până la urmă ticlui către padişah o scrisoare care glăsuia aşa:

„Preaînălţate, padişah, taică-meu este un negustor vestit. Are avere multă, dar şi ambiţii mari. Conacul îi e deschis oricând, pentru orice calic. Şi asta pentru ce? Din bunătate? Da' de unde! Nutreşte gânduri ascunse tatăl meu: să i se ducă vestea de bun şi de bogat, ca să ajungă el în fruntea ţării, în locul luminăţiei tale..."

Citeşte padişahul scrisoarea aceea şi adună degrabă divanul, să se sfătuiască.

– Ar trebui ca numaidecât să-i venim de hac ticălosului care râvneşte la puterea mea! le spune el, tulburat, sfetnicilor.

– Slăvite, grăieşte atunci unul din viziri, poate că n-ar fi rău să ne încredinţăm dacă scrisoarea

glăsuieşte sau nu adevărat. Să mergem amândoi la neguţător, ca nişte bieţi pribegi fără adăpost. El o să ne primească în conac şi aşa o să putem dibui ce gânduri nutreşte cu adevărat.

– Bine chibzuit! spune padişahul.

Îmbracă amândoi straie roase şi albite de vreme şi ajung la conacul neguţătorului. Bat la poartă şi le deschide chiar fiul cel de suflet.

– Suntem istoviţi de drum. Nu s-ar putea să găsim aici vreun locşor ca să ne odihnim peste noapte?

– Să-l întreb pe taica, spune flăcăul.

Cum aude de călători, neguţătorul le iese el însuşi în întâmpinare. Îi pofteşte înăuntru şi porunceşte să li se aducă apă să se spele, şerbeturi să se răcorească şi cafele să le mai alunge din oboseală. Apoi îi cheamă pe cei doi la masa de seară, în odaia de oaspeţi. Se face miezul nopţii. Atunci un şarpe unduieşte spre masă şi le lasă pe ea o liră de aur; nu trece mult şi se aude un fâlfâit de aripi: o barză intră prin fereastra deschisă şi lasă în mijlocul mesei o găină friptă. Padişahul şi vizirul sunt numai ochi.

...Bucatele sunt pe sfârşite. Oaspeţi şi gazde îşi spală faţa şi mâinile în ligheane de aur cu apă

din ibrice de argint. Apoi se aduc iar cafele şi oamenii mai rămân niţeluş să stea de vorbă. Neguţătorului, care avea o bănuială că, după purtarea lor, oaspeţii sunt oameni de soi, i se dezleagă limba şi începe să-şi depene o parte din viaţă:

– De bună seamă, străinilor, că vă veţi fi mirat că o jivină ca şarpele pune o liră de aur pe masa mea, iar o zburătoare îmi aduce în plisc o găină gata rumenită. Şi asta se petrece noapte de noapte, fără nici o sminteală... Am să vă spun istoria acestor puţin obişnuite fapte, dragii mei. Ascultaţi. Am avut un tată bun ca pâinea cea caldă. Zi şi noapte casa asta, care era a lui, sta deschisă oricui, drept mulţumire soartei care-i hărăzise o îmbelşugare mai mare decât altora. Pe patul morţii, după o suferinţă cumplită, m-a chemat la el şi m-a jurat să fac bine oricărei creaturi din ceruri şi de pe pământ, numai omului nu. După ce s-a stins din viaţă taica, toate treburile lui au trecut asupra mea. Odată, pe când colindam drumurile pentru negustoria mea, am văzut cum un şarpe era gata-gata să fie înhăţat de o pisică ce-l pândea, şi i-am scăpat viaţa; am mai văzut cum un şarpe se pregătea să înşface

nişte bieţi pui de barză, care n-aveau cum să se apere, şi i-am scăpat şi pe ei de la moarte sigură. Iată, şarpele pe care l-aţi văzut este acela care îmi aduce, drept răsplată, un galben în fiece noapte, iar barza care-mi dăruieşte noapte de noapte o găină nu este alta decât mama puişorilor de care v-am pomenit. Am mai mers un pic şi am văzut un biet micuţ – de astă dată pui de om – pe care-l batjocoreau şi îl băteau alţi copii. L-am scăpat din mâinile lor şi am făcut din el fiul meu – el este, iată, flăcăul pe care l-aţi văzut în casa mea şi la masa mea: nu mi-a înşelat aşteptările, căci e mai apropiat mie decât un fiu adevărat.

– Ia spune-mi, gazdă dragă, pot îndrăzni să-ţi mai cer ceva? întrebă padişahul.

– Da' se poate, drumeţule, să te sfieşti de mine? Spune, despre ce e vorba?

– Când am venit încoace am găsit o scrisoare. Noi nu ştim carte ca s-o putem citi. Vrei să ne-o citeşti şi să aflăm ce stă scris în ea? Poate că ea ne-o fi norocul, cine ştie!

Ia neguţătorul scrisoarea şi o citeşte. Plin de tulburare se aruncă la picioarele padişahului, pe care-l recunoscuse:

– Văd că viaţa mea atârnă de un fir de păr, slăvite. Deşi sunt departe de învinuirile mârşave care mi se aduc, sunt gata să primesc orice pedeapsă, căci, ca un fiu nevrednic ce am fost, mi-am nesocotit făgăduiala faţă de tatăl meu.

– Nu-i deloc aşa, îi spune padişahul, ridicându-l de jos. Iartă-ne pe noi că te-am bănuit cu atâta uşurinţă. Iar dacă e cineva de pedepsit, acela e băiatul care a pătat numele de om, necinstind tot binele pe care l-ai făcut pentru el. Pe el voi să-l pedepsesc fără cruţare. Călăii mei îi vor reteza capul, uşurând astfel pământul de nerecunoştinţa omenească...

Aceasta este povestea despre omul mai nerecunoscător decât fiinţele necuvântătoare. Oameni feluriţi s-au perindat pe faţa pământului, au mâncat, au băut, s-au bucurat, s-au întristat şi şi-au spulberat trupurile în ţărână, de n-a mai rămas din ei decât istoria faptelor lor, dar povestea a rămas şi-n zilele de azi.

Omul cel nătâng

UN BIET ŢĂRAN, având o droaie de copii, s-a hotărât să adune vara câţi mai mulţi coceni pentru foc, ca în timpul iernii copiii lui să nu îngheţe de frig. Era omul nostru cam uşor de minte şi orice făcea el trebuia să-i iasă de-a-ndoaselea.

Şi plecă el cu un car după coceni. Umblând prin mirişte, găsi un ac de siguranţă, îl ridică şi-l puse în carul cu coceni. Întorcându-se acasă, îi vorbi nevestei cam aşa:

– Măi nevastă, să mai zici că nu-s bun de nimic! Uite, când adunam coceni pentru foc, găsii în mirişte un ac de siguranţă şi, ştiind că ai nevoie de el, ţi l-am adus.

– Ia arată-mi şi mie acul, îl îndemnă soţia, bucurându-se.

Omul nostru ieşi din casă şi veni să caute acul de siguranţă în carul cu coceni. Căută el ce căută,

apoi, negăsindu-l, se întoarse abătut în odaie.

– Femeie... nu e acul. O fi căzut pe drum.

– Tiii, zise femeia, că prost mai eşti, bărbate! Puseşti acul în car, în loc să-l prinzi în piept.

Omul răspunse ruşinat:

– Bine, aşa-i cum zici tu... dac-oi mai găsi altul, altă dată aşa oi face.

A doua zi, în zori, ţăranul iar porni la câmp şi pe când aduna coceni găsi o toporişcă. Mare fu bucuria lui. O ridică repede, o atârnă în piept şi plecă spre casă. De cum păşi pragul casei, femeia îl văzu şi zise:

– Nătângule! Vai, vai, vai! Toporişca nu se atârnă în piept, ci se agaţă la brâu, omule!

Şi omul iar se ruşină de prostia lui:

– Bine, măi femeie, nu mai ţipa aşa la mine! Când voi găsi alta, aşa voi face.

Şi-n dimineaţa următoare iar plecă la câmp. După ce termină de trebăluit pe-acolo, o luă agale spre casă. În drum, întâlni un căţeluş frumos, cârlionţat şi negru ca tăciunele. Căţeluşul se gudură pe lângă om şi acestuia i se făcu milă de bietul suflet rătăcit şi se gândi să-l ducă acasă, să stea şi el prin ogradă. Îl ridică de jos şi-l agăţă la brâu, aşa cum îl învăţase nevasta.

Numai ce deschise poarta, femeia îl văzu şi strigă:

– Mă, ce bleg mai eşti, afurisitule! Oamenii când vor să ia un căţeluş cu ei strigă cuţu, cuţu, şi nu-l agaţă la brâu.

Omul răspunse ruşinat:

– Bine, am auzit, aşa voi face de-acum încolo.

În cea de a patra zi, ţăranul iar plecă la câmp. Acolo se întâlni cu un vânător, care tocmai îşi trimesese ogarii pe urmele unui iepure. Vânătorul ceru ajutor omului nostru. Iar el, neştiind ce să facă, strigă: „Cuţu, cuţu, cuţu"! Atunci câinii vânătorului se opriră şi veniră la stăpân.

Vânătorul se înfurie şi zise:

– Măi omule, văd că eşti bătrân, dar ai rămas cu mintea de copil.

Şi bietul ţăran se-ntoarse acasă. Aci povesti nevestei cele întâmplate. Ea îi spuse:

– Tare mai eşti tăntălău! Când se duc la vânătoare, vânătorii strigă: „Prinde-le, prinde-le! Dacă prinzi o raţă, o jumătate este pentru mine, iar cealaltă pentru tine; dacă prinzi două, una este pentru mine, iar cealaltă pentru tine".

Omul înţelese cât de mult încurcase iţele.

– Da, ai dreptate, spuse el, am greşit! Rândul viitor ştiu eu ce am de făcut.

În a cincea zi, ţăranul nostru iar plecă la câmp şi aici, în timp ce aduna coceni, zări un vânător care stătea cu puşca întinsă spre nişte raţe sălbatice, gata-gata să apese pe trăgaci.

„Măcar de astă dată să fiu de vreun ajutor", îşi zise omul, şi începu să strige:

– Prinde-le, prinde-le! Dacă prinzi o raţă, jumătate din ea este a mea, cealaltă jumătate este a ta. Dacă prinzi două, una este a mea, cealaltă a ta.

Raţele se împrăştiară cât ai clipi din ochi. Vânătorul, mâniat foc, se-ntoarse către om şi lăsă puşca în jos.

– Na-ţi, prinde şi tu, om afurisit ce eşti!

Şi începu să-l lovească de zor.

Sărmanul om se-ntoarse de astă dată acasă bătut măr, şi iar se plânse nevestei de ce păţise.

– Nu vezi că eşti tont, bărbate? îl luă ea la rost. Când ţi se iveşte un astfel de prilej, trebuie să te apropii de ele tiptil-tiptil şi să le iei prin surprindere. Atunci sigur că prada n-o să-ţi scape.

Omul înţelese şi iar spuse:

– Da, da, şi de astă dată ai dreptate. Altă dată n-am să-ţi uit poveţele.

Şi în următoarea zi, haide iar la câmp. Pe drum, într-o ogradă, văzu mai multe femei, care torceau lână, coseau şi-şi povesteau toate cele.

Ţăranul, dorind să facă o faptă bună, se furişă în curte, veni încetişor pe la spatele lor şi, desfăcându-şi braţele, cuprinse pe una din femei şi o ţinu strâns ca nu cumva să-i scape. Doar aşa îl învăţase nevastă-sa.

Femeile, îngrozite, începură să ţipe, să se zbată şi toate se năpustiră la el, îl zgâriară pe faţă şi-l înghiontiră cât ce putură mai tare. De-abia scăpă bietul om din mijlocul lor şi, necăjit, se întoarse acasă. Aci se puse să povestească întâmplarea nevestei sale care-l aştepta.

– Ai un cap de dovleac, bărbate. Nu trebuia să faci ceea ce ai făcut. Tu trebuia să le dai bineţe, să le spui spor la treabă şi Allah să le dea bogăţie. Apoi îţi vedeai de drum liniştit.

Omul văzu cât de tare greşise, îşi lăsă capul în jos şi răspunse:

– De-acum încolo am să mă deştept şi ai să vezi că n-am să mă mai încurc.

În a şaptea zi, iar plecă de acasă. Pe drum trecu pe lângă un cimitir şi văzu nişte oameni care boceau un mort ducându-l la groapă. Omul nostru le strigă:

– Hei, oameni buni, spor la treabă şi Allah să vă dea numai bogăţie.

– Bătrânul ăsta râde de noi, îşi bate joc de mortul nostru, răspunseră oamenii şi se repeziră la el de-i dădură o bătaie zdravănă, soră cu moartea.

Sărmanul om se întoarse acasă şi-i spuse neveste-si pe nerăsuflate cele păţite.

– Măi, cap de bivol, îi răspunse nevasta. Aşa trebuia să faci? Rămâi de râsul lumii cu prostia ta, măi omule. Trebuia să spui: Să-i fie ţărâna uşoară, Allah să-i ierte păcatele, iar cei rămaşi în viaţă să fie sănătoşi. Şi-atât, dar nu cum ai făcut tu. Pe toate le faci de-a-ndoaselea!

Omul văzu că iar greşise şi promise din nou să se poarte cum se cuvine.

– Bine, bine, am luat aminte, bombăni el.

În cea de a opta zi, când se întorcea de la câmp, omul nostru întâlni o nuntă. De data asta voi să arate neveste-si cât este de deştept. Se duse, deci, către nuntaşi şi le spuse:

– Allah să-i ierte păcatele, să-i fie ţărâna uşoară, iar cei ce sunt în viaţă să fie sănătoşi!

Nuntaşii se supărară tare şi-l luară la pumni. Şi-i cărară atâţia pumni până când îl învineţiră şi sărmanul ţăran de-abia izbuti să se ridice şi să plece acasă. Povesti nevestei sale păţania şi ea se făcu foc şi pară şi zbieră:

– Eşti un prost, nătâng, tăntălău, nătărău, tont, cap de dovleac...

Dar nici nu isprăvi bine să-i mai spună şi altele, că ţăranul se repezi la ea şi-i astupă gura cu mâinile:

– Ajunge, femeie! Pentru isteţimea ta am mâncat atâta bătaie... că de-abia mă târăsc. Păstrează-ţi deşteptăciunea pentru tine! M-am deşteptat şi eu şi ştiu ce am de făcut de-acum încolo.

Pescarul

A FOST ODATĂ un pescar, cu numele Martin. Trăia cu nevastă-sa într-o casă mică şi sărăcăcioasă, pe malul unui lac. Era un lac foarte frumos. În zilele senine lucea în soare ca solzii argintii de peşte, iar în zilele înnourate devenea cenuşiu şi misterios. Se vedeau plutind cârduri de raţe sălbatice şi de lebede. Martin iubea lacul, îi plăcea să meargă pe el cu barca, să arunce în adâncul său năvodul. Dar peşte prindea foarte puţin. De aceea în casa pescarului se abăteau deseori lipsurile şi sărăcia.

Treceau anii, iar o dată cu ei grijile şi supărările peste bietul Martin. Mai întâi i se îmbolnăvi soţia, iar apoi îi arse casa. Dar el nu voia să-şi părăsească lacul. Pe locul casei vechi îşi clădi alta nouă. Însă cel mai rău era atunci când se întorcea de la pescuit cu traista goală.

Într-o zi, soţia sa îi spuse:

– Oamenii bătrâni povestesc că atunci când te duci la pescuit trebuie să atârni de năvod un os din aripa unei găini negre. Atunci peştii vin singuri în plasă. Avem o singură găină... dar altă ieşire nu văd.

Martin oftă adânc, căci îi părea rău de găina neagră, totuşi se duse în coteţ. Găina neagră stătea liniştită acolo, nici nu încercă să fugă când Martin întinse mâna s-o prindă.

– Stăpâne, dăruieşte-mi viaţa şi am să-ţi spun o taină! strigă găina cu voce omenească.

Martin se opri mirat. Găina continuă:

– Vezi colo, pe celălalt mal al lacului, un copac înalt înfăşurat cu vâsc? Sub vâsc, într-o scorbură bătrână, se află o comoară. Du-te acolo şi aşteaptă asfinţitul soarelui, că n-are să-ţi pară rău. Dar să nu spui nimănui această taină.

Martin îşi şterse ochii mirat. Visa sau i se năzărea? Cum aşa? O găină să vorbească? Găina însă bătu o dată din aripi şi arătă spre uşă.

Omul ieşi din coteţ, se duse la râu şi se urcă în barcă. Primele raze ale soarelui ce apunea începuseră să se ascundă în valuri, când Martin ajunse la celălalt mal. Sări din barcă şi se opri

sub copacul bătrân. Vâscul îl înconjura ca o coroană verde şi deodată Martin observă că în ramurile verzi luceşte ceva, ca o rază de soare. Se urcă repede pe ramurile copacului şi amuţi. Scorbura era plină cu bani de aur. Martin întinse mâna, când deodată auzi o voce:

– Poţi să iei numai un ban, o monedă de aur. Când vei avea din nou nevoie, ai să te întorci aici, dar numai pentru un ban. Nu uita asta!

Pescarul se uită împrejur. Lângă malul lacului, apăru din apă o fată frumoasă. Pe cap avea o cunună de liliac alb. „Zâna apelor, care păzeşte comoara..." se gândi Martin. Se sperie foarte mult. Dar fata frumoasă îi făcu un gest prietenos cu mâna şi dispăru în apă. În aceeaşi clipă, soarele asfinţi. Martin abia reuşi să ia în grabă un ban de aur, când comoara dispăru, ca şi cum n-ar fi fost deloc.

Se întoarse acasă vesel şi fericit. Ştia că acum sărăcia sa va lua sfârşit.

Trecură câţiva ani. Totdeauna, când era nevoie, Martin se ducea cu barca la celălalt mal al lacului, când soarele asfinţea. Lua din scorbură numai un ban. Nevastă-sa se însănătoşi cu încetul, îşi cumpără haine noi, încălţăminte, ba chiar şi mărgele. Acum Martin nu se mai ducea la pescuit,

nu mai saluta răsăritul soarelui în barcă. Dormea uneori până la amiază, căci, în caz de nevoie, un ban de aur se găsea totdeauna! Se făcu tot mai leneş. Mereu îi trecea prin minte gândul: „Ce-ar fi dacă ar lua toată comoara? Un ban este atât de puţin... iar cu comoara întreagă ar putea deveni un bogătaş". Nu mai avea somn, se frământa nopţile. Mereu îl chinuia gândul: „Să fie a mea toată comoara ascunsă în scorbură".

Într-o seară se hotărî. Se urcă în barcă şi se îndreptă spre celălalt mal. Când soarele îşi cernea ultimele raze pe valurile albastre, Martin se afla lângă comoară. I se părea că în acea zi comoara arde şi străluceşte mai frumoasă ca niciodată până atunci. Nu stătu la îndoială nici o clipă. Începu să adune cu lăcomie banii de aur în traistă. Deodată se auzi un trosnet, copacul se clătină şi se prăvăli în valurile lacului. Când Martin îşi reveni, văzu că zace la pământ. Se ridică cu greu, îl durea capul. Pe malul lacului nu se mai afla copacul bătrân, înconjurat de vâsc. Luă traista de jos, dar în ea nu era nici un ban de aur. Află doar puţin mucegai.

Stătu multă vreme pe malul apei. Lacul era întunecat şi misterios. Pe valuri se legănau uşor florile de liliac alb...

Mărul de aur

A FOST ODATĂ o femeie săracă lipită pământului, care avea un singur fecior, şi feciorul ei a muncit un an la un ţăran înstărit şi s-a întors acasă cu o pereche de vaci. Şi acum mergea cu ele la păşune.

Pe când era el cu vacile într-o dimineaţă la păscut, iată că în faţa cocioabei unde trăia el, alături de mama lui, se opri o bătrânică.

– Ştiu prea bine, îi spuse ea femeii sărace, că nici tu şi nici fiul tău nu sunteţi oameni cu stare; dar eu sunt şi mai sărmană decât voi şi, dacă ai vrea să-mi dai şi mie un codru de pâine, nu te voi uita niciodată.

Femeia cea săracă nu aşteptă s-o roage încă o dată şi se duse de-ndată în casă, de unde luă o cană cu lapte proaspăt şi un boţ mare de mămăligă şi i le întinse bătrânei:

– N-am altceva mai bun, că ţi-aş fi dat, dar, ceea ce am, îţi ofer cu plăcere, îi spuse femeia.

– Ai inimă bună şi pentru asta te voi răsplăti. Iată acest măr de aur. E făcător de minuni. El are darul de a tămădui orice boală. Cu mărul ăsta veţi fi bogaţi. Şi dacă voi mai trece pe aici, îmi vei da merinde bune şi gustoase, căci fiul tău, cu mărul acesta de aur, va vindeca pe oricine după puterile lui.

Femeia cea săracă rămase cu mărul în mână şi cu gura căscată. Nici nu mai apucă să-i mulţumească bătrânei, căci, după ultimul cuvânt rostit, ea se făcu nevăzută.

Pe când feciorul se înapoia, pe înserat, de la păşune, mamă-sa alergă să-l întâmpine şi să-i istorisească tot ce se petrecuse în dimineaţa aceea. Feciorul nu mai putea de bucurie când auzea ce spunea maică-sa. Şi mai ales când luă în mână mărul de aur. Şi, într-adevăr, o lună, două, nouă, toţi cei din sat veneau la el, care avea mărul de aur, tămăduitor al oricărei boli. Şi acum trăiau în belşug şi erau fericiţi şi făceau numai bine celor ce veneau la ei.

Dar despre mărul de aur fermecat se dusese vestea până la curtea regelui. Şi când auzi regele

că un băiat sărac are asemenea comoară, nu se arătă tocmai fericit. Şi cum ştia că de bună voie el nu avea să-i dăruiască mărul, trimise omul lui de încredere să i-l fure. A doua zi chiar, mărul fermecat era în palatul regelui.

Se tânguiră şi feciorul şi maică-sa când şi-au dat seama că cineva le furase mărul de aur, dar degeaba; nu era şi nu era nicăieri. Nici nu-şi închipuiau măcar că tocmai omul de încredere al regelui fusese hoţul.

Şi cum fiica regelui era cam fără putere şi zăcea de mai multe zile la pat, regele încercă să-i redea puterile cu mărul cel fermecat. Dar lucru curios: puterea binelui, aşa cum a avut-o în mâinile celor doi care fuseseră hărăziţi să se bucure de binefacerile lui, se prefăcu în putere a răului. Sub ochii regelui, fetei lui îi apărură două coarne cu ramificaţii ca la cerb. N-a ştiut ce să creadă... Şi ca să se convingă că nenorocirea se datora mărului furat, încercă să tămăduiască cu el şi pe unul din curteni, care şchiopăta de la o vreme de un picior. Şi deodată văzu regele că şi curteanului îi apărură două coarne şi mai mari şi mai puternice decât fetei lui. Disperarea îi era mare. Trimise de îndată câţiva slujitori să i-l aducă

pe feciorul sărac la palat. Şi-l aduseră. Abia astfel află şi el, bietul, cine îi luase mărul de aur.

– Să-mi vindeci imediat fata şi curteanul. Uită-te la ei în ce hal arată! Mărul tău e de vină!

– Măria ta, eu n-am nici o vină! se închină băiatul în faţa regelui. Nici nu ştiu cum de s-a putut întâmpla aşa nenorocire! Eu i-am vindecat pe oameni până acum, nicidecum să-i sluţesc! Cu voia măriei tale aş vrea să mi se dea înapoi mărul meu. Poate că în mâna mea să se petreacă altfel lucrurile!

– Să i se dea mărul acestui om! tună glasul regelui înfuriat.

Minune! De cum reveni mărul în mâna feciorului şi el se apropie de fata regelui şi de curtean, le dispără amândurora coarnele, ca prin farmec, adică aşa cum se treziseră cu ele, tot ca prin farmec.

La vederea acestora, regele rămase convins că nu-i putea lua darul cu forţa, cât era el de rege. Cu părere de rău îl lăsă să plece liniştit cu mărul de aur. Şi de câte ori a mai avut de-atunci încolo nevoie de un vraci, l-a chemat pe acest băiat cu mărul lui de aur şi l-a răsplătit după cum i s-a cuvenit.

Vulpea şi corbul

CÂNDVA, demult de tot, s-a întâmplat ca o vulpe să-şi aibă vizuina lângă scorbura unui copac, în vârful căruia îşi făcuse cuibul un corb puternic şi isteţ. Câtăva vreme, fiecare şi-a văzut de propria-i viaţă, fără să-i pese de vecin. Corbului nu-i trecuse niciodată prin minte să afle cum o ducea vulpea şi cu ce se hrănea ea, iar cumătra vulpe, găsind destule de-ale gurii în pădurea în care trăia, nu avea timp să se gândească la corbul din vârful copacului. Când vulpea îşi îngrămădea proviziile în scorbură, aproape că şi uita de vecinul ei, corbul.

Şi-au dus-o multă vreme aşa, până când, într-o bună zi, adică zi rea pentru cumătra vulpe, se întoarse acasă frântă de oboseală şi lihnită de foame, căci nu înhăţase nici o pradă. Ajunsă în vizuina ei, toată noaptea nu făcu altceva decât

să plănuiască în fel şi chip cum să-şi facă rost de hrană. Şi iată că o strălucire a minţii ei agere îi veni în ajutor. Corbul! Vecinul ei! Ce-i drept, lumea animalelor din jur îl ştia isteţ, dar ea, vulpea, oare nu era renumită pentru şiretenie? Deci, când puterea ei se dovedise cu o zi în urmă deşartă, era datoare să-şi încerce altă armă, viclenia. Strigă dar s-o audă corbul:

– Cumetre corb, trăim de mult în vecinătate, şi totuşi nu ne-am împrietenit până acum; mă simt datoare să-ţi ofer toată prietenia mea, cel puţin de-acum încolo, îi vorbi mieros vulpea.

– Cumătră, tare ademenitor mai glăsuieşti, dar de când cu atâtea păţanii prin câte au trecut cei din neamul meu şi după cât s-au ciocnit cu cei dintr-al tău, parcă mă îndoiesc de sinceritatea ta. Suntem mult prea deosebiţi pentru a putea lega o adevărată prietenie. Tu eşti obişnuită să vânezi, iar eu fac parte dintre cei vânaţi. Aşadar...

– Nu înseamnă că, dacă suntem două neamuri deosebite, nu putem fi prieteni. Cine ar fi crezut că un purice ar putea fi vreodată prietenul unui şoricel? Şi totuşi îi cunosc eu bine pe amândoi şi ştiu ce bine trăiesc în casa unui bogătaş, ajutându-se unul pe altul. De câte ori

are o bucată de caş în mână bogătaşul, puricele îl înţeapă, ca să-i cadă din mână şi, când stăpânul caută puricele, şoricelul îi ia caşul, şi aşa mai departe. Deşi sunt atât de diferiţi, convieţuiesc de minune.

– Nu mă îndoiesc că putinţa de a se ajuta o au toate vieţuitoarele, totul e să vrei să faci bine. Dar firea ta, cumătră vulpe, o cunoaşte toată lumea. Nicicând o vulpe n-a fost sinceră şi nici bună la suflet. Mai degrabă aş crede că nu mai dai de pradă şi atunci te gândeşti să înlocuieşti puterea care te părăseşte cu vreun şiretlic.

– Crezi oare că numai viclenia m-a făcut să-ţi dau bineţe? mai încercă vulpea. Află că şi uliu de-ai fi fost, şi tot mi-ar fi făcut plăcere să ne împrietenim.

– Şi-ai fi făcut rău, căci cine face treaba la întâmplare riscă să-şi sfârşească zilele ca şi pasărea aceea îngâmfată, îi răspunse corbul.

– Care pasăre? întrebă uluită vulpea, care nu cunoştea povestea asta.

– Odată o pasăre firavă, dar îngâmfată, zburând deasupra unei turme, văzu un uliu cum îşi înfige ghearele într-un miel şi zboară cu el mai departe în văzduh. Crezându-se la fel de puternică,

încercă acelaşi lucru şi biata pasăre firavă; dar gheruţele îi rămaseră în încâlceala lânii de pe miel, încât păstorului nu i-a fost greu s-o prindă şi s-o mănânce friptă, chiar în aceeaşi seară. Şi de când strămoşii mei s-au lăsat păcăliţi de cei din neamul tău, am aflat destule isprăvi, încât ştiu astăzi să mă feresc de orice duşman. Cu aceasta, cumătră vulpe, îţi spun să-ţi cauţi alţi prieteni, care n-au avut timp să afle ceea ce ştiu eu azi, încheie corbul.

Luându-şi coada la spinare, vulpea nu-şi putu stăpâni un scrâşnet, care o dădu de gol.

– Îmi spui şi mie, cumătră vulpe, de ce scrâşneşti cu atâta îndârjire? Oare numai pentru că n-ai câştigat încrederea mea în prietenia pe care ai venit să mi-o dăruieşti? continuă corbul, mulţumit.

– Scrâşnesc de obidă, că poţi fi mai deştept şi mai viclean decât o vulpe.

Şi urlând de durerea unei asemenea jigniri, mai mult decât de foamea care o rodea, se pierdu în desimea codrului.

CUPRINS

POVEŞTI AROMÂNE

Ţila / 5
Berbecul de aur / 10
Fiul săracului şi fiul bogatului / 16
Curcubeta / 24
Norocul şi Mintea / 33
Piatra fermecată / 36
Tana-Căpitana / 45

POVEŞTI BULGARE

Fuga animalelor / 61
Fructul cel mai valoros / 69
Nora răsfăţată / 71

POVEŞTI TURCE

Mezina şi mărul de aur / 74
Keloglan şi fratele său / 98
Keloglan cumpără „nimic" / 105
Nerecunoscător e omul / 112

POVESTE TĂTARĂ

Omul cel nătâng / 121

POVESTE POLONĂ

Pescarul / 128

POVESTE IRLANDEZĂ

Mărul de aur / 132

POVESTE SCOŢIANĂ

Vulpea şi corbul / 136

Contravaloarea timbrului literar,
reprezentând 2% din preţul de vânzare cu amănuntul,
se va vira la Uniunea Scriitorilor din România,
cont virament nr. 45106262,
banca: B.C.R. – S.M.B.

PREȚUL
2950 +
50 TL
.....
3000

Tiparul executat în atelierele
Tipografiei SOGEND Focșani
sub comanda nr. 473/96

ISBN 973-25-0531-1